

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Eva Kalvodová

Proměny farnosti Kolín v letech 1980-2000

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Aleš Opatrný, Th.D.

Praha 2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem v seznamu pramenů a literatury uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

) V České Skalici dne 19.dubna 2006

Podpis:

Katrodová C.

OBSAH	1
ÚVOD	3
1. TEORETICKÁ ČÁST	5
1.1. Vývoj slova farnost.....	5
1.2. Pohledy na farnost.....	5
1.3. Farnost v dokumentech II. vatikánského koncilu.....	6
1.4. Farnost v kodexu kanonického práva.....	7
1.4.1. Pravidla pro oficiální fungování farnosti jako práv. osoby.....	7
1.4.2. Osoba a úloha faráře ve farnosti.....	7
1.4.3. Povinnosti faráře.....	8
1.4.4. Povinnosti a práva laiků.....	9
1.4.5. Farní záznamy.....	9
1.5. Základní úkoly církve.....	9
1.5.1. Zvěstovatelský úkol.....	10
1.5.2. Posvěcující úkol.....	11
1.5.3. Řídící úkol.....	13
1.6. Význam pastorace	13
2. EXKURS DO HISTORIE	13
2.1. Dějiny města.....	14
2.2. Dějiny farnosti.....	15
2.3. Totalitní režim v letech 1948 –1980 a jeho vliv na katolickou církev.....	18
2.3.1. Farnost Kolín v letech 1948-1980	18
3. POLITICKÁ SITUACE V 80. LETECH 20. STOLETÍ	20
3.1. Kolínská farnost v období 1980- 1989.....	21
3.1.1. Organizační struktura.....	21
3.1.2. Přehled kněží působících v daném období.....	21
3.2. Období působení P. Karla Rianta a jeho kaplanů	22
3.2.1. P. Hřebík.....	22
3.2.1.1. Svátosti.....	22
3.2.1.2. Péče o seniory v domově důchodců.....	23
3.2.1.3. Pastorační činnost.....	24
3.3.2. P. Vladimír Mikulica	25
3.3.2.1. Duchovní program pod vedením P. V. Mikulici	25
3.3.2.2. Příprava na svátosti.....	26
3.3.2.3. Modlitební skupinky.....	26
3.3.2.4. Setkání s mládeží.....	26
3.3.2.5. Oprava a údržba kostelů.....	26
3.4. Kontrola církevního života v Kolíně komunistickým režimem.....	27
3.5. Lidová strana.....	27
3.6. Pořad bohoslužeb a věkové rozložení věřících před rokem 1989.....	27
3.7. Přehled počtu udělených svátostí před rokem 1989.....	28
4. POLITICKÁ SITUACE VE STÁTĚ A JEJÍ VLV NA CÍRKEV.....	28
4.1. 90. léta 20. století v Kolínské farnosti.....	30
4.2. Porevoluční působení P. Mikulici.....	30

4.3.	P. Blažek.....	30
4.4.	Orelské tábory.....	31
4.5.	Jezuité a Kolín.....	32
4.6.	Dívčí katolická škola.....	33
4.7.	P. Vymětalík.....	35
4.7.1.	Přednášky.....	36
4.7.2.	Farní knihovna a společenská místnost.....	36
4.7.3.	Fara jako střed dění ve farnosti	37
4.7.4.	Farní listy „ Cesty“ a výpočetní technika.....	37
4.7.5.	Mše svaté v sociálních zařízeních.....	38
4.7.6.	Spolupráce kolínské farnosti s městem.....	38
4.8.	Oslavy svatovojtěšského milenia.....	39
4.9.	Tradiční poutě na Sázavu.....	41
4.10.	P. Baxant a činnost ve farnosti.....	42
4.11.	Pořad bohoslužeb a věkové rozložení věřících před rokem 1989.....	42
4.12.	Počet svátostí.....	43
5.	ZÁVĚR.....	44
	ZKRATKY.....	47
	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY.....	48
	PŘÍLOHY.....	51

ÚVOD

Tato práce s názvem „Proměny života farnosti Kolín v letech 1985-2000“ se snaží zachytit důležité okamžiky náboženského života, které předcházely tzv. „sametové revoluci“ v České republice v listopadu roku 1989 a následně charakterizovat změny a popsat jejich příčiny v tomto časovém úseku.

Práce se skládá z několika větších oddílů. Zahrnuje teorii, exkurs do historie Kolína a jeho farnosti, dále detailně mapuje dvě časová období – proměny kolínské farnosti v letech 1980-1989 a 1990-2000.

Pojem farnost lze definovat z několika pohledů. Nejprve začněme rozborem základních pojmů po stránce vývoje slova, následně její postavení v dokumentech II. vatikánského koncilu a výkladem definice v Kodexu kanonického práva atd.

V bakalářské práci se dále seznámíme s dějinami farnosti Kolín a budeme se blíže zabývat duchovním životem této farnosti. První a druhá část mají přispět k celistvému pochopení dané problematiky. Třetí a čtvrtá část sleduje společenskou a náboženskou situaci v uvedeném časovém okamžiku. Pozornost je zaměřena na nejpodstatnější události, které v souvislosti s pádem komunismu ovlivnily vývoj a proměny života v kolínské farnosti. Jedním ze smyslů práce je prokázat, že v tomto regionu nastaly v oblasti náboženského života zásadní změny oproti období před rokem 1989.

Prvním impulsem, proč je práce zaměřena právě na kolínskou farnost, byl fakt, že v tomto regionu vždy panoval čilý duchovní život, a to přesto, že minulá doba spojená s komunistickým režimem nebyla katolické církvi příliš nakloněna. K rozmachu ateizmu v naší zemi došlo už krátce po vzniku První republiky. Lze se domnívat, že nesnášenlivost části obyvatelstva včetně prezidenta T. G. Masaryka vůči katolické církvi byla dobře známa. Jak dokládá odborná literatura, tento odpor sahá přes jozefinismus až k první reformaci.¹

Je přitom zajímavé sledovat, že i při nedostatku kněží, materialistickém pojetí světa, násilí pronikajícího do reálného života, dokázaly některé farnosti udržovat velice bohatý duchovní život. Farnosti aktivní v době totalitního režimu musely přestát dobu, kdy sami kněží odpadali od katolické víry. V těchto letech bylo osobním hrdinstvím hlásit se k víře a přestát protináboženské tlaky. A právě tento fenomén se výrazně projevil ve zmíněné farnosti Kolín.

¹ AMBROS, P., JARAB, J., MRÁZ, M., OPATRŇÝ, A., Sýkora, P. *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorální teologie v Českých zemích*, Olomouc, Velehrad 1997, s. 36

Základním materiálem pro teoretickou část bakalářské práce se stala kniha „Církev se uskutečňuje ve farnosti“ Edwarda Góreckého. Autorovi se v knize fundovaně podařilo shromáždit a zpracovat veškeré dostupné informace týkající se daného tématu.

Protože II.Vatikánský koncil je významným mezníkem v dějinách katolické církve, i tato práce vychází z jeho dokumentů a z Kodexu kanonického práva. Dalšími informačními zdroji jsou knihy „Pastorační situace“, „Pastorace v postmoderní společnosti“ a „Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské diecéze“ od Ing. Aleše Opatrného Th.D.

Vývojem farnosti Kolín se dříve zabýval pouze světicí biskup pražský a církevní historik Dr. Antonín Podlaha ve své knize „Posvátná místa království českého“. Čtvrtý díl se však zabývá jen obdobím do roku 1909 a kniha se nesoustřeďuje pouze na vikariát kolínský, ale též rokycanský.

Dalšími autory zabývajícími se historií Kolína jsou sourozenci Jan a Ladislav Kamaryté, rodáci z Kolína. Šlo o aktivní členy organizace Legio Angelica², kteří věnovali celý život archeologickým průzkumům kolínského chrámu svatého Bartoloměje. Zvláště se zajímali o historii zvonů v tomto chrámu i celkově o dějiny Kolína. K jejich dílům patří např. „Kolínské zvony“, „Kolínský chrám“, „Jak v Kolíně bejvávalo“, „Kolínské pouti k sv. Prokopu na Sázavu“ atd. Jejich celoživotní práce se však omezuje na historickou faktografii, nikoli na duchovní život kolínské farnosti.

O historii tohoto regionu dále pojednává dílo spoluautorů Zdeňka Jelínka a Zdeňka Helfera „Kolínsko“. Zachycuje historii území od založení města Kolína až do roku 1985. Protože je však toto dílo poplatné komunistickému režimu, sloužilo při vypracování bakalářské práce jen částečně, a to k bližšímu seznámení s nejstarší historií této geografické oblasti.

Společenské a duchovní změny v regionu Kolínska v letech 1985-2000 dosud nebyly písemně zachyceny a zpracovány. Svízel nastává při mapování časového úseku 1980-1989, kdy již kronika farnosti není vedena a některé informace se v době nesvobody nezapisovaly z politických důvodů. Proto ústní podání pamětníků upřesňují a dokreslují písemné prameny uložené v Okresním státním archivu Kolín (materiály z fondu děkanství a fondu odboru kultury ONV, agenda církevního tajemníka). Kniha ohlášek nebyla v kolínské faře nalezena a nebylo také možno nahlédnout do jiných knih vedených duchovním správcem v dané době. Autorka práce měla k dispozici pouze přehled křtů, pohřbů, sňatku v letech 1985-2000. Jako

² Sdružení ministrantů, jedním z prvních členů se stal i Anastáz Opasek

informační zdroj se na práci nepatrnou měrou podílí archiv Arcibiskupství pražského. Období po „sametové revoluci“ je již poměrně dobře zmapováno, a to především ve farních listech zvaných Cesty. Přínosem jsou i výpovědi farníků a kněží, kteří v té době působili ve farnosti a hlavní měrou se podíleli na proměnách farnosti po roce 1989.

1. TEORETICKÁ ČÁST

Ve snaze obsáhnout farnost jako celek je nutné nejprve vysvětlit původ pojmu farnost, základní teoretickou strukturu farnosti. O tom blíže v teoretické části této práce.

1.1. Vývoj slova farnost

V průběhu dějin se význam pojmu farnost měnil, není proto od věci připomenout jeho původ a významy. Edward Górecki ve své knize „Církev se uskutečňuje ve farnosti“ uvádí, že: „*pojmem farnost je českým překladem latinského termínu „parochia“ nebo i „paroecia“, a dále udává, že: řecké sloveso „paroikos“ znamenalo „bydlet vedle“ podstatné jméno „paroikos“ označovalo souseda nebo cizího člověka, který se v daném městě usídlil. V septuagintě slovem „paroikos“ jsou označováni cizinci bydlící na židovském území, Židé v době pobytu v Egyptě, také časné putování Izraele*“. V Novém zákoně „paroikia“ znamená nynější stav církve zde na zemi, tzn. pobyt věřících v cizině, když jejich vlast je v nebi³. Od IV. století se pak termínu užívá pro farnost jak ji chápeme v dnešním slova smyslu.⁴

1.2. Pohledy na farnost

V současné době je možno konstatovat, že farnost je složenou skutečností, např. sociologickou, teologickou či právní. Z podstatného pohledu sociologického je farnost jednotkou, kde se setkávají lidé, které spojuje víra ve vzkříšeného Ježíše Krista. Pro teologický pohled je prioritní hlásání radostné zvěsti a tvrzení, že církev není lidského původu, nýbrž jde o Kristovo království.

Při porovnávání úhlů pohledu na pojem farnost znovu připomeňme II. vatikánský koncil, který byl velkým mezníkem v dějinách katolické církve a stal se pastoračním koncilem církve o církvi⁵. V direktoriu katolické církve je místní církev tvořena ze společenství učedníků žijících v jediném určitém společensko-kulturním prostoru. V každé místní církvi se

³ 1Petr 1,1-9

⁴ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 6

⁵ Tamtéž, s. 7

zpřítomňuje všeobecná církev se všemi podstatnými prvky⁶, takže právě farnost je místní církví. Farnost je dále místo, kde se uskutečňuje církev a církev existuje všude tam, kde je hlásána Kristova nauka, kde jsou udílána Kristem ustanovená a duchovní znovuzrození a posilnění nesoucí svátostná znamení⁷.

1.3. Farnost v dokumentech II. vatikánského koncilu

Výjimečným přínosem pro postavení farnosti v současné době byla usnesení II. Vatikánského koncilu. Především toto postavení potvrdil jako zásadní, což nevyklučuje doplnění farnosti jinou pastoračí: mimofarní anebo koordinovanou v rámci několika farností. Koncil usiluje o reorganizaci farního systému ve prospěch pastoračních potřeb a blaho duší. Za nezbytné označuje slučování malých a dělení velkých farností, zapojení členů řeholních institutů, společenství apoštolského života a také laiků do farní pastorace⁸.

„Koncil uznává realitu farnosti a považuje ji za základní církevní společenství, ve kterém se uskutečňuje mnohotvárná služba Božímu lidu. V těchto společenstvích jsou podle Lumen Gentium obsaženy tři prvky, které způsobují, že v nich „Kristova církev je skutečně přítomná“⁹

- biskupem řízené hlásání Božího slova
- slavení Večeře Páně
- jednota v lásce, která nutně předpokládá jednotu hierarchickou¹⁰.

„...Ve své diecézi nemůže biskup vždy a všude stát osobně v čele svého lidu, proto si ho musí nutně rozdělit do jednotlivých obcí. Mezi nimi mají přední místo farnosti, zřízené v jednotlivých obcích pod vedením duchovního správce, zastupujícího biskupa. Tyto obce představují do jisté míry celou viditelnou církev, žijící po celém světě...“¹¹

Dokumenty též jasně formulují úlohu pastýře ve farnosti¹² a také důležitost zapojení laiků do života farnosti s převzetím částečné konkrétní zodpovědnosti¹³.

Z výše uvedeného vyplývá, že farnost je církví, je jí v jiném smyslu než církev všeobecná, podílí se totiž na jejích úkolech, reprezentuje a aktualizuje ji¹⁴. Farnost je církví do té míry, do jaké se vyznačuje otevřeností vůči celé církvi. Je společenstvím schopným slavit eucharistii,

⁶ KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha 1998, s. 169

⁷ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 8

⁸ Tamtéž, s. 15

⁹ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 21

¹⁰ LG 26

¹¹ SC 42

¹² CD 30

¹³ LG 33

¹⁴ ChL 26

ve které se nachází živý kořen, jímž je vlastně farnost vytvářena. Tento živý kořen ji spojuje s všeobecnou církví a vytváří svátostné pouto jejího plného společenství. Schopnost slavit eucharistii je dána vírou společenství a jejím organickým uspořádáním, tj. složením z vysvěcených nositelů úřadu a z ostatních laiků, přičemž farář jako zástupce místního biskupa představuje hierarchické pouto s partikulární církví¹⁵.

1.4. Farnost v Kodexu kanonického práva

Pohledy na pojem pro farnost se liší v plynutí času. Avšak závazná je poslední verze kodexu kanonického práva z roku 1983, kde je farnost definována jako „...určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče farářů, jako jejímu pastýři“¹⁶. Určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů může být přitom spjato s územím, na kterém se nalézá nebo může být spjato s jazykem, obřadem či národností věřících na daném území¹⁷. Dále se farnosti mohou dělit na diecézní či řeholní¹⁸.

1.4.1. Pravidla pro oficiální fungování farnosti jako právnické osoby

Farnost zřizuje, ruší nebo mění diecézní biskup po projednání v kněžské radě¹⁹. K pravomoci diecézního biskupa dále náleží ustanovit faráře do uvolněné farnosti, přičemž předem zvolí takového kněze, kterého po zvážení všech okolností považuje za vhodného pro danou farnost. Při rozvažování mu případně pomáhá okrskový vikář (děkan) či názor kněží a laiků, případně další šetření²⁰.

Takto legálně zřízená farnost musí fungovat jako administrativní jednotka, začleněná do daného právního systému. V oblasti správní farnost podléhá kontrole státních orgánů, v oblasti duchovní však pouze vyšším církevním organizacím²¹.

1.4.2. Osoba a úloha faráře ve farnosti

Vedením farnosti je za standardních podmínek pověřen farář, proto je na jeho osobnost kladen v Kodexu kanonického práva velký důraz. „Farář vykonává pastorační péči o svěřené společenství pod řízením diecézního biskupa, je povolán, aby společenství učil,

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Kán. 515 § 1 CIC

¹⁷ Kán. 518 § 1 CIC

¹⁸ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 29

¹⁹ Kán. 515 § 2 CIC

²⁰ Kán. 515 § 3 CIC

²¹ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 44

posvěcoval a řídil ve spolupráci s ostatními knězi nebo jáhny a ve spolupráci s křesťany laiky, podle ustanovení práva.²²

Farářem může být pouze kněz²³ s vynikajícími mravy, obdařený morálními zásadami, se schopností vést danou farnost dle obecného nebo partikulárního práva²⁴, s předpoklady k řízení a spolupráci nejen s křesťany laiky, ale i s ostatními knězi či jáhny²⁵. I když by měl farář pečovat pouze o jednu farnost, v praxi často bývá situace taková, že kvůli nedostatku kněží mu je často svěřeno více sousedních farností.²⁶ Duchovní může řídit spolky k charitativním účelům nebo k prohlubování zbožnosti či k podpoře křesťanského povolání²⁷.

1.4.3. Povinnosti faráře

Po převzetí farnosti je farář povinen každou neděli a v diecézi zasvěcený svátek slavít mši za svěřený lid. Brání-li v tom zákonná překážka, mši odslouží jiný kněz nebo je odsloužena v jiné dny.²⁸ „...Farář je povinen se postarat, aby Boží slovo bylo neporušené hlášáno lidem pobývajícím ve farnosti...“, a aby „... se poselství evangelia dostalo i těm, kteří nevyznávají pravou víru...“²⁹ Duchovně pomáhá hlavně při starostech, chudobě či nemoci³⁰. Musí zajistit časté přijímání svátostí, dostat Nejsvětější eucharistii do středu zajmu věřících, dbát, aby se věřící aktivně zúčastňovali posvátné liturgie a vést je k modlitbě³¹.

Farář je pověřen i dalšími úkoly, jako je udílení křtu, svátosti biřmování osobám v nebezpečí smrti, zvláštního svátého přijímání v nebezpečí smrti a svátosti nemocných, asistence sňatku a požehnání manželům, konání pohřbu, svěcení křestní vody v době velikonoční³², provádění vhodné katecheze pro udílení svátostí³³ s využitím všech prostředků, které vedou k tomu, aby si věřící dle věku a schopnosti osvojili učení církve³⁴.

Kněz se dále stará, aby si rodiče a ti, kdo jsou na jejich místě, zvolili prostředky a zařízení, kterými se podle místních podmínek mohou nejlépe postarat o katolickou výchovu dětí³⁵.

²² Kán. 519 CIC

²³ Kán. 521 § 1 CIC

²⁴ Kán. 521 § 2 CIC

²⁵ Kán. 519 CIC

²⁶ Kán. 526 § 1 CIC

²⁷ Kán. 215 CIC

²⁸ Kán. 534 § 1 CIC

²⁹ Kán. 528 CIC

³⁰ Kán. 529 §1 CIC

³¹ Kán. 528 §2 CIC

³² Kán. 530 CIC

³³ Kán. 777 CIC

³⁴ Kán. 779 CIC

³⁵ Kán. 793 §1 CIC

1.4.4. Povinnosti a práva věřících

Věřícími chápe Kodex kanonického práva ty, kteří se křtem začlenili ke Kristu, a proto jsou každý svým způsobem účastni Kristova kněžského, prorockého a královského úřadu. Podle svého vlastního postavení jsou povoláni k poslání, které svěřil Bůh církvi, aby je plnila ve světě³⁶. Ve společenství katolické církve jsou přitom pokřtěni ti, kteří jsou ve svém viditelném společenství s Kristem spojení poutem vyznání víry, svátosti a církevního řízení³⁷. Zvláštní postavení zde mají katechumeni, kteří prostřednictvím Ducha svatého žádají o včlenění do církve, která se o ně stará jako o své vlastní³⁸, viz dále katecheze.

Mezi povinnosti věřících patří např. povinnost vůči společenství církve což zn. Věřící mají svým jednáním pečovat o společenství s církvím, neboť díky tomuto společenství mají přístup k prostředkům spásy, které jsou svěřeny církvi. Společné úkoly celé církve pečlivě plní ve svých místních církvích. Pokud farníci chápou správně tuto povinnost, vede to k duchovnímu růstu celé farnosti³⁹. K dalším povinnostem patří např. : Povinnost vést svatý život⁴⁰, přispívat na potřeby církve⁴¹, pomáhat chudým⁴² atd.

Mezi nejdůležitější práva věřících patří: právo sdělovat své potřeby a názory⁴³, právo na poznání křesťanské nauky a křesťanskou výchovu⁴⁴.

1.4.5. Farní záznamy

Každá farnost má tzv. farní matriku, totiž knihu pokřtěných, oddaných a zemřelých a další knihy podle předpisů biskupské konference či diecézního biskupa⁴⁵.

1.5. Základní úkoly církve

„Farnost zpřítomňuje v dané lokalitě církev. Toto zpřítomňování není úplné, protože nemůže obsáhnout všechny rysy a úkoly církve, nicméně zpřítomňuje alespoň do jisté míry její podstatné rysy a naplňuje její úkoly“⁴⁶.

Úkol farnosti je na jedné straně úkolem celé Kristovy církve, kterou farnost zpřítomňuje a konkretizuje pro své členy, na druhé straně je úkolem celého farního společenství⁴⁷.

³⁶ Kán. 204 §1 CIC

³⁷ Kán. 205 CIC

³⁸ Kán. 206 §1 CIC

³⁹ Kán. 209 CIC

⁴⁰ Kán. 210 CIC

⁴¹ Kán. 222 §1 CIC

⁴² Kán. 222 §2 CIC

⁴³ Kán. 212 §2 CIC

⁴⁴ Kán. 217,229 §1 CIC

⁴⁵ Kán. 535 §1 CIC

⁴⁶ OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří 2002, s. 58

Jak již bylo uvedeno v kodexu kanonického práva, všichni křesťané se prostřednictvím křtu podílejí na Kristově kněžském, prorockém a královském poslání, které Bůh svěřil církvi. Právě farnost je nejideálnějším místem realizace zapojení laiků, čili farníků do všech úkolů církve, které se mohou rozdělit na:

ZVĚSTOVATELSKÝ

- homilie
- kázání
- katecheze k udělování svátostí - pro rodiče před křtem jejich dětí
 - dospělých
 - biřmování
 - snoubencům před sňatkem
 - při pohřbu

POSVĚCUJÍCÍ

- liturgie, jejíž součástí a vrcholem je eucharistie, svátosti
- svátostiny
- modlitba
- kázání a láska

ŘÍDÍCÍ⁴⁸

- pomoc - duchovní
- hmotná

1.5.1. Zvěstovatelský úkol

„Zvěstovatelský úkol ve farnosti je plněn za různých okolností a různými způsoby⁴⁹“.

Hlásání Božího slova se koná

- a) předčítáním textů ze Starého zákona, jejich vysvětlováním a aplikací v homiliích⁵⁰, kázáních.
- b) systematickou katechezí⁵¹. Katecheze jako taková je důležitá pro všechny roviny lidského života, a to nejen v přípravě pro udělení svátostí, ale i k prohlubování víry⁵². V obecném pohledu musí být katecheze srozumitelná pro cílovou skupinu.

⁴⁷ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 79

⁴⁸ GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 80

⁴⁹ Tamtéž

Činnost katecheze nejlépe vystihuje: „... vyšel rozsévač, když rozséval padlo některé zrno podél cesty a přiletěli ptáci a sezobali je, jiné padlo na skalnatou půdu, kde nemělo dost země, a hned vzešlo, protože nebylo hluboko v zemi, ale když vyšlo slunce, spálilo je, protože nemělo kořen, uschlo. Jiné zase padlo do trní, vzrostlo, udusilo je, a zrno nevydalo úrodu. A jiná zrna padla do dobré země a vzcházela, rostla, dávala úrodu a přinášela užitek třicetinásobný i šedesátinásobný, i stonásobný...“⁵³.

Toto podobenství je základem pro katechezi, kde semeno je Boží slovo, rozsévač je sám Ježíš Kristus, a země znamená míru přijetí Božího slova⁵⁴.

1.5.2. Posvěcující úkol

„Posvěcující službu plní církev zvláště posvátnou liturgií, kde církev koná dokonalou veřejnou bohoslužbu⁵⁵“. Tato bohoslužba se uskutečňuje, jestliže ji jménem církve konají zákonně pověřené osoby za použití úkonů schválených církevními představenými⁵⁶. Tuto službu konají také kněží, kteří mají účast na Kristově kněžství a jako jeho služebníci jsou vysvěceni k tomu, aby pod vedením biskupa konali bohoslužbu a posvěcovali lid⁵⁷. I ostatní věřící se podílejí na službě posvěcování způsobem jim vlastním, a to činnou účastí na liturgické slavnosti, hlavně eucharistické. Zvláštním způsobem se podílejí na této službě rodiče svým manželským životem v křesťanském duchu a křesťanskou výchovou dětí⁵⁸.

Mezi posvěcující úkol církve patří svátosti, které přesně definuje Kodex kanonického práva: „...Svátosti Nového zákona, ustanovené Ježíšem Kristem a svěřené církvi, jsou, jako úkony Krista a církve, znamením a prostředky, jimiž se vyjadřuje a posiluje víra, vzdává pocta Bohu a uskutečňuje posvěcení lidí. Proto velmi přispívají k vytváření, posilování a projevování církevního společenství, proto při jejich udělování musí mít posvátní služebníci i ostatní křesťané velikou úctu a náležitou pečlivost“⁵⁹. Neboli svátost zprostředkovává neviditelnou Boží milost, kterou ustanovil Ježíš Kristus prostřednictvím viditelného symbolu.

⁵⁰ Homilie: výklad a rozbor biblických textů čtených při mši svaté

⁵¹ Katechezi se považuje stručné vyložení věrouky v otázkách a odpovědích, vyučování náboženství atd.

⁵² GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996, s. 81

⁵³ Mk 4,3-8

⁵⁴ KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha 1998, s. 12

⁵⁵ Kán. 834 §1 CIC

⁵⁶ Kán. 834 §2 CIC

⁵⁷ Kán. 835 §1 CIC

⁵⁸ Kán. 835 §4 CIC

⁵⁹ Kán. 840 CIC

Těchto svátostí uznávaných katolickou církví je sedm: Křest, Biřmování, Eucharistie, Svátost smíření, Svátost nemocných, Svátost manželství, Kněžské svěcení.

Svátosti křtu, biřmování a eucharistie jsou navzájem tak těsně spojeny, že se požadují k plnému uvedení do křesťanského života⁶⁰. Plody svátosti však závisejí též na víře toho, kdo je přijímá. Svátosti jsou pro věřící nutné ke spáse.

Křest symbolizuje očištění od hříchů a sjednocení věřícího s Kristem v jeho smrti a vzkříšení. Liturgie křtu odkazuje na víru, že křest není pouze symbolickým ponořením do Kristovy smrti a vzkříšení, ale skutečnou nadpřirozenou proměnou, která má svou paralelu v příběhu Noema či Mojžíše a projití Izraelitů Rudým mořem. Křest je proto nejen očištěním, ale také smrtí a vzkříšením spolu s Kristem. Křtu je zapotřebí pro smazání prvotního hříchu. Běžná je praxe křtu malých dětí.

K plnému uvedení do křesťanského života se požaduje: svátost křtu, biřmování a eucharistie⁶¹.

Svátost biřmování je slavností křesťanské dospělosti, protože biřmovanci na sebe berou závazek šířit a hájit víru jako praví Kristovi svědkové slovem i činem⁶², řádně ji uděluje biskup i jím pověřený kněz⁶³.

Svátost smíření je cestou k eucharistii, farář je jí povinen poskytnout ve stanovených dnech a vhodných hodinách⁶⁴.

Svátost nemocných uděluje kněz a její součástí bývá i přijetí svátosti smíření a eucharistie.

Svátost manželství si udělují snoubenci navzájem za přítomnosti kněze. Předpokládá se přitom, že příslušný farář dohlédl a vykonal vše, co je požadováno k platnému a dovolenému uzavření sňatku.

Eucharistie je středem a vrcholem mezi všemi svátostmi. Má být uprostřed farního společenství a je úkolem faráře, aby ji opravdu věřící tak chápali. Toho může docílit, pokud se bude denně snažit osobně sloužit mši svatou ve farnosti a postará se o její slavení v plné účtě k Nejsvětější svátosti⁶⁵. Sám bude věnovat zvláštní pozornost přípravě na první svaté přijímání⁶⁶ a bude vyžadovat, aby tak eucharistie byla donášena nemocným a umírajícím⁶⁷.

⁶⁰ Kán. 842 §2 CIC

⁶¹ Kán. 842 §2 CIC

⁶² LG 11

⁶³ Kán. 882 CIC

⁶⁴ Kán. 986 CIC

⁶⁵ Kán. 898 CIC

⁶⁶ Kán 914 CIC

1.5.3. Řídící úkol

V oblasti řídicí je velmi významné uvedení v Kodexu kanonického práva tří skupin lidí, kterým se farář má zvláště věnovat. Jedná se napřed o osoby nemocné a blízké smrti a jiné, nacházející se v těžké situaci (chudé, utiskované, osamělé, vyhnané z vlasti apod.), pak o manžele a rodiče (v souvislosti s jejich manželskými a rodičovskými povinnostmi), a také o děti a mládež (kán. 529 § 1, 528 § 1). Předpokladem a současně podmínkou úspěchu ve vedení farnosti je poznání farníků, dialogický přístup k věřícím a otevřenost faráře na spolupráci s laiky⁶⁸

1.6. Význam pastorače

Pastorační práce se odehrává z velké části ve farnostech. Podílejí se na ní kněží, jáhni, a katecheté a katechetky, pastorační asistentky a asistenti a řada dobrovolníků a dobrovolnic, pomáhajících duchovním správcům, snoubencům, mládeži, dětem i nemocným. Tato trvalá služba ve farnostech tvoří zásadním způsobem páteř života arcidiecéze⁶⁹.

Pastorace znamená zabývání se lidmi v konkrétních životních podmínkách, v určitém historickém a kulturním kontextu. Pastoraci lze chápat jako interní, tedy pastoraci věřících v užším slova smyslu, a externí, která znamená péči o obecné blaho, včetně péče o ty, kdo stojí na okraji církve⁷⁰.

Posláním pastorače je řešit konkrétní problémy konkrétních lidí ve světle evangelia. Tento úkol předpokládá znalost problémů a očekávání lidí, odpověď evangelia, dále směr cesty, po níž máme lidi doprovázet a metody, kterými realizujeme své úkoly⁷¹.

2. EXKURS DO HISTORIE

Nepřátelské tlaky nepocitíuje církve až v 80. letech minulého století, nýbrž se objevují už v období první reformace. Práce proto vychází z malého exkursu do historie, aby plynule mohla navázat na sledované období.

⁶⁷ Kán. 921,922 CIC

⁶⁸ www.pastorace.cz

⁶⁹ www.apha.cz

⁷⁰ OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří 2002, s. 4

⁷¹ Tamtéž

2.1. Dějiny města

Na místě dnešního Kolína vznikla původně osada Starý Kolín, která leží sedm kilometrů východněji u ústí potoka Klejnarky do Labe. Vznik této osady je spjatý s kolonizační činností Sedleckého kláštera⁷².

O vznik dnešního města se zasloužil Přemysl Otakar II, který nechal v polovině 13. století vyměřit v blízkosti Labe náměstí a u něj síť pravoúhlých ulic. Už tehdy město zřejmě obkroužily hradby s třemi branami a také se začal stavět kostel sv. Bartoloměje. V roce 1349 nedokončenou stavbu poškodil požár a přestavby se na přání Karla IV. ujal Petr Parlér, stavitel Svatovítské katedrály. Podle jeho plánů se tu vztyčil chrám, který dodnes Kolínu dominuje⁷³.

V době vlády Jana Lucemburského se díky královským privilegiím a vybudování mostu přes Labe stalo z Kolína významné řemeslnické a tržní centrum. Konec rozkvětu učinila třicetiletá válka. Došlo na pronásledování obyvatel z řad protestantů. Několik desítek rodin z města odešlo, ostatní přestoupili na víru katolickou. Město trpělo válečným pustošením především od Švédů. V roce 1796 postihl Kolín velký požár, jemuž padlo za oběť 150 domů, rovněž kapucínský klášter s kostelem, děkanství, škola, špitál, katovna i 3 městské brány⁷⁴.

Poškozené město, v němž zůstala sotva čtvrtina obyvatel, se vzpamatovávala velmi pozvolna. Přesto tu v podobě kláštera kapucínů, přestavěné kostnice, mariánského sloupu či některých domů na náměstí nechal stopy barokní slah⁷⁵.

Města se však dotknula ještě jedna tragedie. 18.6.1757 došlo k jedné z nejkrvavějších bitev, tzv. Sedmileté válce mezi Pruskem a Rakouskem. Vojska polního maršála hraběte Dauna zde porazila Prusy. Tato bitva měla v celé válce nemalý podíl na udržení celistvosti českých zemí a zabránění jejich rozpadu⁷⁶.

Oživení přinesla až vláda Josefa II., ale především nástup průmyslové revoluce, která Kolín zařadila mezi nejdůležitější města středních Čech. Významnou roli v tom sehrála zejména nejstarší česká železnice, spojující od roku 1845 Olomouc s Prahou a Vídní a protínající i Kolín. V roce 1870 se k ní připojila nová severozápadní dráha⁷⁷.

Další období historie Kolína kopíruje celkovou situaci v českých zemích. Podrobně se těmito událostmi zabývá kniha „Kolínsko“ Zdenka Jelínka a Zdenka Helferta.

⁷² JELÍNEK, Z., HELFERT, Z. *Kolínsko*, Praha 1991, s. 130

⁷³ HOMOLOVÁ, M., KARÁSEK, O. *101 měst a městeček, Praha 2005*, s. 26

⁷⁴ JELÍNEK, Z., HELFERT, Z. *Kolínsko*, Praha 1991, s. 152

⁷⁵ HOMOLOVÁ, M., KARÁSEK, O. *101 měst a městeček, Praha 2005*, s. 26

⁷⁶ JELÍNEK, Z., HELFERT, Z. *Kolínsko*, s. 121

2.2. Dějiny farnosti

V 10. století po svém pokřtění v Libici nad Cidlinou rozšiřovali katolickou víru Slavníkovci. Libice nad Cidlinou je asi 15 km od města Kolín, proto se předpokládá, že na rozkvět víry měli výrazný podíl. Na Libici měl dvůr vévoda Slavník, otec sv. Vojtěcha, který po založení Pražského biskupství se stal jeho druhým biskupem⁷⁸.

Počátky křesťanství v Kolíně jsou úzce spjaty též s klášteřem na Sázavě a Svatým Prokopem. Svědčí o tom i fakt, že jedna věž kolínského kostela svatého Bartoloměje je orientovaná směrem k Libici a druhá směrem k Sázavě⁷⁹. Ve 13. století byla kolínská fara v rukou kněží z řádu německých rytířů, později bylo na čas uděleno poddací právo cisterciáckému klášteřu. Sedlečtí cisterciáci zde ale nebydlí, pouze sem dojíždějí a podílí se na stavbě chrámu sv. Bartoloměje, tak i na obsazování míst kolínských děkanů⁸⁰.

Pomocníky farářů v duchovní správě byli farní kaplani (nynější vikáři) a oltárníci. Až do husitských válek mělo kolínské obyvatelstvo z větší části německý původ, a proto byli v Kolíně faráři jak němečtí, tak čeští⁸¹.

V době před 1. světovou válkou měl Kolín přes 14 tisíc obyvatel, z toho 13 525 katolíků. Kolín tak měl od prvopočátku kvalitní základy pro další rozvoj křesťanství. Podrobně se nestarší historií katolického náboženství nejen v Kolíně, ale v celé arcidiecézi pražské až do roku 1910 zabývá světicí biskup a renomovaný historik Antonín Podlaha v díle *Posvátná místa království českého*⁸².

Období mezi rokem 1919-1929 je silně ovlivněno děkanem ThDr. Václavem Sixtou a jeho kaplanem ThDr. Jaroslavem Kulačem, jenž se stal po smrti P. Sixty děkanem. Tito dva muži se zasloužili o to, aby farnost při kostele svatého Bartoloměje v Kolíně žila i přes nepřízeň poměrů v republice a že z ní vyrůstaly takové osobnosti katolického světa, jako např. ThDr. Anastáz Opasek⁸³, křtěný Jan, šedesátý opat benediktinského opatství břevnovského, první jeho arciopat.

Uvedme si alespoň některé zásluhy těchto dvou mužů.

P. Sixta byl v době I. světové války velkou duchovní oporou všem potřebným. Po válce se postavil neochvějně proti agitátorům *Volné myšlenky*⁸⁴, přívržencům Československé církve.

⁷⁷ HOMOLOVÁ, M., KARÁSEK, O. *101 měst a městeček, Praha 2005*, s. 26

⁷⁸ PODLAHA, A. *Posvátná místa království českého*, Praha 1910, s. 11

⁷⁹ PODLAHA, A. *Posvátná místa království českého*, Praha 1910, s. 12

⁸⁰ KAMARYTOVI J. a L., *Jak v Kolíně bejvávalo*, Kolín 1996, s. 181

⁸¹ PODLAHA, A. *Posvátná místa království českého*, Praha 1910, s. 13

⁸² PODLAHA, A., *Posvátná místa království českého*, Praha 1910, s. 35

⁸³ SOKA Kolín, *děkanství*, karton č. 2

⁸⁴ Mezinárodní ateistická organizace

Zasloužil se o nové zvony za rekvírované pro chrám sv. Bartoloměje. I přes značné zdravotní problémy pilně pracoval až do své smrti⁸⁵.

ThDr. Jaroslav Kulač byl v roce 1932 ustanoven kanovníkem u sv. Víta v Praze. Dobu, kterou působil v Kolíně, lze označit „Zlatou dobou“. Z dochovaných archivních materiálů je patrné, že P. Kulač se nejen vyrovnal s nelehkou situací ve 20. letech, ale dokázal téměř zázrak, když v době epidemie neštovic a uzavření škol shromáždil kolem sebe v „kaplance“ mladé lidi, které vychovával. Jako kaplan je učil hudbě, organizoval divadelní hry. Protože mládež přiváděla na tyto akce i svoje rodiny, farnost se rozrůstala. P. Kulač obyvatelstvo přiváděl k víře nenápadně a otcovsky. Staral se nejen o duchovní stránku, ale dal i opravit památky, poničené v roce 1919. Byl iniciátorem založení Katolického domu a zakladatelem Legio Angelica⁸⁶ v Kolíně. Vydal vzpomínky na návštěvu Říma⁸⁷. Na jeho působení vzpomíná Anastáz Opasek ve své biografii „Dvanáct zastavení“: „...V Kolíně se kolem něho shromažďovalo mnoho mladých lidí. Jednal s námi chlapci jako s dospělými, dozvěděli jsme se od něho mnoho zajímavého. Organizoval nás i způsobem v té době nevídaným: například koupil hudební nástroje, asi za své peníze, a založil kapelu mládeže. Pan děkan Sixta tomu moc nepřál...dělali jsme ve staré kamenné budově děkanství hrozný randál...“⁸⁸. Jako neúnavný kněz seznamoval s duchovním životem farnosti nejen farníky, ale též širokou veřejnost. V Kolíně proto vznikl Farní věstník. Existence věstníků dokresluje povahu P. Kulače, jakým způsobem si vedl při zastávání úřadu. Byl hlavním odpovědným redaktorem i vydavatelem, informoval nejen o duchovních akcích, ale také o praktických záležitostech, např. zda je katolík povinen jít k volbám. Věstník čtenáře seznamoval s historií Mariánského sloupu, křty, příběhy ze života ovlivněnými vírou v Krista. Dokonce obsahoval i velmi inteligentní žerty⁸⁹.

Nepříznivá situace pro rozvoj duchovního života ve 20. letech 20. století nebyla negativním motorem pro katolické náboženství, dá se usuzovat, že právě naopak. Pro udržení náboženství ve městě i okolí stal se důležitým centrem Katolický spolkový dům, otevřený za účasti opata strahovského P. Methoda Zaorala⁹⁰. Tento dům se stal centrem častých

⁸⁵ SOKA Kolín, *děkanství*, karton č. 1

⁸⁶ Ministranský skautský svaz. Jedním z prvních členů svazu v Kolíně, se stal Anastáz Opasek.

⁸⁷ SOKA Kolín, *děkanství*, karton č. 2

⁸⁸ OPASEK, A., *Dvanáct zastavení*, s. 12

⁸⁹ SOKA Kolín, *děkanství*, karton č. 2

⁹⁰ Emauzský benediktin, skaut, zakladatel Legio Angelica, otec ministrantů a dodavatel bohoslovců do semináře, budějovický spirituál a sázavský farář, obnovitel katolické církve.

katolických akcí v Kolíně, např. plesů, divadelních her pořádaných členy Legio Angelica, koncertů, vystoupení členů Orla, přednášek, místem přijetí významných návštěv⁹¹.

K pozitivnímu působení farnosti přispívaly též sestry Těšitelky B.S.J. Životní náplní sester bylo obstarávání chudých, opuštěných, nemocných o které se nikdo nepostaral a kteří byli odkázáni na cizí pomoc⁹².

Povolání sester Těšitelek B.S.J do Kolína bylo velkým přínosem. Jejich práce měla příznivý dopad i na názory kolínských občanů a jejich vlivem se počátkem 30. let vrací asi 1200 lidí do církve⁹³.

V období 1933-1942 vedl farnost děkan Václav Davídek. Počínal si velmi dobře po stránce pastorační i kazatelské, obnovil většinu kostelů a kostnicí, staral se o věřící nejen po stránce duchovní, ale též nemajetné podporoval hmotně. Pro svoji povahu a činnost byl všemi milován. Jeho mši svatých a hlavně kázání se účastnili i lidé jiného náboženského přesvědčení či ateisté. Za necelé dva roky tak Kolín zaznamenal na 600 případů, kdy se lidé navrátili zpět k církvi.

Farnost je v období 1933-1942 pod vedením děkana Václava Davídka, který si vedl velmi dobře po stránce pastorační i kazatelské, ale obnovil i většinu kostelů a kostnicí, staral se o věřící nejen po stránce duchovní, ale též nemajetné podporoval hmotně. Pro svoji povahu a činnost byl všemi milován. Na jeho mše svaté a hlavně na kázání chodili i lidé jiného náboženského přesvědčení či ateisté. Za necelé dva roky tak Kolín zaznamenal 600 návratů do církve⁹⁴.

V době II. světové války P. Davídek vlastenecky promlouval k lidem a jen smrt ho uchránila od koncentračního tábora⁹⁵. Jak kronika uvádí, „při každém neohroženém kázání, lidé v kostele trnuli strachy“⁹⁶.

Z konce války se dochovala příhoda, která stojí za připomenutí, protože svědčí o odvaze kaplana Václava Bareše v Kolíně. Při májových pobožnostech, 7.5.1945 obklíčili příslušníci SS⁹⁷ kostel sv. Bartoloměje, kde v tu chvíli byl kaplan spolu s množstvím věřících. Kaplan zachoval klid, schoval ženy a děti a sám se vydal nebezpečnou cestou na děkanství, kde byli

⁹¹ SOKA, *děkanství*, karton č. 2-4

⁹² Tamtéž

⁹³ FÚ, *pamětní kniha*, s. 658

⁹⁴ FÚ, *pamětní kniha*, s. 660

⁹⁵ KAMARYTOVI, J. a L., *Jak v Kolíně bejvávalo, Kolín 1996*, s. 15.

⁹⁶ SOKA, *děkanství*, karton č. 3

⁹⁷ SS = Sturmstaffel, neboli elitní úderná jednotka německé armády

ubytování vysocí důstojníci z kolínského vrchního zemského úřadu. Kaplan s úředníky sice vyjednal průchod věřících z kostela sv. Bartoloměje ven a všichni ve zdraví vyvázli, bohužel jiní lidé byli právě v té chvíli při přestřelkách posledních válečných dnů zastřeleni na náměstí⁹⁸.

2.3. Totalitní režim v letech 1948-1980 a jeho vliv na katolickou církev

Od roku 1950 se vše v naší zemi odehrávalo v podmínkách vlády totalitní moci. Síla a projevy této moci se měnily a také se lišily akcenty politiky vůči církvi. Lze hovořit o určitých etapách vývoje a proměn vztahu státu k církvi, které souvisely s mírou sebejistoty komunistického režimu v Československu a s měnící se situací na mezinárodní scéně⁹⁹. Již v roce 1950 začalo postupné spadání církve do područí státu. Duchovní správce nemohl jednat zcela volně, ale pouze pod dohledem a se zásahy církevního tajemníka. Pastorační činnost církve byla vytlačována z nemocnic a sociálních zařízení, náboženství bylo prohlášeno za soukromou záležitost každého občana, tzn. nikdo nebyl oprávněn vystupovat na veřejnosti (s výjimkou vystoupení podle komunistického diktátu, např. u „mírových“ kněží), ale stát se do náboženských postojů občanů vměšoval¹⁰⁰.

Nejbrutálněji postupovala komunistická moc vůči katolické církvi v období upevnování své vládnoucí pozice na konci 40. a počátku 50. let 20. století.

Od 50. let do konce 80. let platila taktika vytrvalého administrativního omezování života církve, jen mírně omezena v letech 1968-1969. Komunistická moc ale neochvějně trvala až do listopadu 1989¹⁰¹.

2.3.1. Farnost Kolín v letech 1948-1980

Jak čas války plynul a říšské úřady přitvrzovaly ve svých nařízeních, život farnosti se začal omezovat pouze na duchovní oslavy v kostele. Nikdo nepředpokládal, že se s koncem války ustálené zvyky již nevrátí do původní podoby. Že s vítězstvím Gottwaldovy vlády v roce 1948 nastane „doba temna“ pro katolickou církev. A již rok 1949 přinesl zrušení stálého patronátu nad církevním majetkem a budovami, který vykonávalo město Kolín, a v listopadu došlo k vyvlastnění církevního majetku¹⁰². O těchto událostech viz níže.

⁹⁸ FÚ, *pamětní kniha*, s. 665

⁹⁹ OPATRŇÝ, A. *Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze*. Kostelní Vydří 2002, s. 99

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 42

¹⁰¹ Tamtéž, s. 101

¹⁰² Tamtéž

Od 1. ledna 1950 spadá udržování a vedení matrik pod stát, prostřednictvím místních národních výborů a v témže roce v platnost vešel zákon o povinném občanském sňatku¹⁰³.

Jak v tomto období píše Svobodné slovo: „...*kláštery se staly zbytečným přežitkem v naší době...*“¹⁰⁴. V Kolíně se situace ve státě odrazila internací řeholního řádu kapucínů. Někteří jeho členové byli drženi v kněžském internačním táboře v Želivi. Byl tam umístěn i pozdější kardinál Tomášek. Část bratří byla převedena do pomocných technických praporů nebo do uranových dolů na nucené práce se ztřeštěným režimem. Školské „Šedé sestry“ františkánky zůstaly v nemocnici do roku 1960, kdy byly přeraženy do tří domovů důchodců v kolínském okrese. Omezení života řeholních řádů po celé republice bylo jedním z impulsů nového zřízení¹⁰⁵.

Následovaly vykonstruované soudní procesy, které se nejprve dotkly civilního života, a které rozvířily atmosféru strachu po celé republice¹⁰⁶.

Rozhlas i tisk přinesly 28.11.1950 zprávy o dalším procesu s církevními hodnostáři. Protože dva z devíti obžalovaných z velezrady byli pevně spojeni s Kolínem, vzbudily tyto zprávy ve zdejší farnosti velký rozruch. Obžalován byl Jaroslav Kulač, tč. kanovník u sv. Víta, ředitel misijního svazu duchovenstva, bývalý kaplan a děkan kolínské farnosti. Druhým obžalovaným byl abiturient kolínského gymnázia Jan Opasek, který měl v Kolíně v roce 1938 primici. Rozsudek, vynesený 8.12.1950, zněl u Jana Opaska na doživotí a peněžité trest 100.000 Kč, v případě Jaroslava Kulače na 17 let vězení a peněžité trest 40.000 Kč. Navíc podle tehdejšího platného zákona byla u všech odsouzených nařízena konfiskace celého jmění¹⁰⁷.

Vánoční půlnoční bohoslužba se postupně stává atrakcí pro nevěřící výrostky, a tak si poprvé v existenci kroniky postěžoval duchovní správce dokumentující historii farnosti Kolín na nekázeň při bohoslužbě. Dokonce prý věřící museli zasáhnou silou proti mládeži posilněné alkoholem¹⁰⁸.

V roce 1962 se slavilo 700. výročí započetí stavby přemyslovské části děkanského kostela. Začátek slavností připadl na 30. dubna, na první májovou pobožnost, kterou navštívil

¹⁰³ FÚ, *pamětní kniha*, s.690

¹⁰⁴ Svobodné slovo dne 16.4.1950

¹⁰⁵ KAMARYT, J. a L. *Jak v Kolíně bejvávalo*, Kolín 1996, s.189

¹⁰⁶ FÚ, *pamětní kniha*, s.521

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ FÚ, *pamětní kniha*, s. 552

pražský kapitulní vikář ThDr. Antonín Stehlík. Kolínský chrám byl zaplněn věřícími. Mši svatou doprovázela Kmochova kapela¹⁰⁹.

V 70. a 80. letech byl přínosem pro kolínskou farnost P. Karel Šimek. Tento neobyčejně sečtělý a obratný řečník, mariánský ctitel, miloval mládež. Na jeho faře se často setkávali mladí lidé nejen z Veltrub, ale hlavně z Kolína. Věřící zde konverzovali, prováděli duchovní cvičení a dokonce založili rytmickou skupinu „Slavníkovci“¹¹⁰. Název skupiny vznikl na Šimkův popud, protože byl velkým ctitelem sv. Vojtěcha a všech českých patronů. Každý týden se tak na faře pravidelně zkoušelo a zpívalo¹¹¹.

Vlivem zaneprázdnění kolínských kněží páter Šimek vypomáhal i ve filiálním kostele sv. Víta na Zálabí. Jeden z pamětníků vzpomíná na jeho odvážná kázání: „...*Když jsem ho poprvé slyšel kázat v Zálabském kostele, říkal, že podle oficiálních statistik je v naší republice 30% uvědomělých křesťanů, 10% uvědomělých marxistů, zbytek dle jeho názoru je třtina ve větru se klátící. To říkal za dob komunismu...*“¹¹².

Tyto mše svaté měly vysokou úroveň. Páter Šimek hovořil např. o zboření Mariánského sloupu v Praze, nebo popisoval jednotlivé části mše. Díky svým emotivním projevům přivedl k víře mnoho mladých lidí. Příkladem je dnešní student práv Jaroslav Holub. Ten procházel náhodou kolem kostela, uslyšel Šimkovo kázání a posléze se z něho stal křesťan. Za popularizaci křesťanství byl ovšem Šimek pranýřován. Na nepříjemné pohovory si ho několikrát zval církevní tajemník¹¹³.

U příležitosti 700. výročí smrti Přemysla Otakara II. povýšil dekretem ze dne 23.8.1978 kolínské děkanství na arciděkanství František Tomášek, arcibiskup pražský¹¹⁴.

3. POLITICKÁ SITUACE V 80. LETECH 20. STOLETÍ

V polovině 80. let 20. století se částečně otupil nesmiřitelný postoj státní moci vůči církvím a měnilo se také mocenské rozložení sil ve světě. Nezměnil se sice postoj oficiální doktríny vůči náboženství, které bylo stále považováno za přežitek odsouzený k zániku, ale vládnoucí moc se necítila být církvemi nijak zvláště ohrožená¹¹⁵.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 651

¹¹⁰ Tamtéž, s. 660

¹¹¹ Interview č. 1

¹¹² Interview č. 3

¹¹³ Interview č. 4

¹¹⁴ Archiv Arcibiskupství pražského, *osobní listy*

¹¹⁵ OPATRŇY, A. *Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze*. Kostelní Vydří 2002, s. 172

3.1. Kolínská farnost v období 1980-1989

3.1.1. Organizační struktura farností

Farnost Kolín spadá pod duchovní správu arcidiecéze pražské. Pod farnost Kolín spadají kostely svatého Bartoloměje a kostel sv. Víta na Zálabí, klášterní kostel Nejšvětější trojice.

3.1.2. Přehled kněží působících ve sledovaném období v Kolíně

Ve sledovaném období působilo ve farnosti Kolín několik kněží, pro snadnější orientaci jsou zde uvedeni v chronologickém pořadí.

Hájek Pravoslav	1969- 1980		
Riant Karel ¹¹⁶	1981- 1995	kaplané:	Hřebík Josef 1981- 1983
			Kunzl Karel 1983- 1984
			Mikulica Vladimír 1984- 1992
			Blažek Bedřich 1992- 1993 ¹¹⁷
Vymětalik Bedřich ¹¹⁸	1994-1997		
Baxant Jan ¹¹⁹	1997-2001 ¹²⁰		

Následující kapitoly postihují nejdůležitější činnost církve, vyvíjenou na Kolínsku v posledních letech komunistického režimu. Šlo o akce tolerované normalizačním režimem.

Ve vedení kolínské farnosti se postupem let vystřídal řada kněží a každý si k věřícím vytvořil osobitý přístup. Následující kapitoly jsou proto členěny dle působení jednotlivých kněží.

¹¹⁶ V roce 1981 byl Karel Riant ustanoven administrátorem arciděkanského úřadu v Kolíně, excurrento farnosti Nová Ves u Kolína a zároveň vikářem kolínského vikariátu (státní souhlas udělen 26.1.1981). V roce 1987 je jmenován metropolitním kanovníkem u sv. Víta na Pražském hradě, od roku 1991 mu je ukončena funkce vikariátu kolínského, od roku 1995 byl uvolněn jako administrátor Kolín, zemřel v roce 2001. Pohřben byl 3.2. 2001 do kapitulní hrobky u sv. Markéty v Břevnově.

¹¹⁷ Archiv Arcibiskupství pražského- osobní listy

¹¹⁸ Od roku 1994 působí v Kolíně nejprve jako kaplan, posléze v 1995 je ustanoven farářem. V roce 1996 je ustanoven sekretářem zdejšího vikariátu. Od roku 1997 nastupuje do farnosti jáhnové, kteří zde vykonávají roční praxi, předcházející kněžskému svěcení, zároveň kaplany jsou ustanovováni jezuité.

¹¹⁹ Od roku 1997 ustanoven farářem v Kolíně

¹²⁰ Archivu Arcibiskupství pražského, osobní listy

3.2. Období působení děkana Karla Rianta a jeho kaplanů

Protože totalitní režim chtěl izolovat církev za „zdi“ kostelů, probíhaly aktivity farnosti formou neveřejných akcí. Tato léta jsou hlavně ve znamení působení P. Šimka ve Veltrubech. P. Šimek působil neohroženě od 70. let minulého století do roku 1983. Úzce spolupracoval s P. Hájkem, který byl nejprve sekretářem vikariátu kolínského, posléze vikářem vikariátu kolínského a naposledy byl ustanoven farářem v Kolíně¹²¹. Po nástupu do funkce navazuje P. Riant na úzkou spolupráci s P. Šimkem. Centrum dění farnosti Kolín zůstává stále ve Veltrubech, kde výše zmínění kněží zanechali u obyvatel hluboké stopy především svým pozitivním vlivem na mladé lidi¹²². Někteří z nich se po revoluci v roce 1989 aktivně zapojili do duchovního života v Kolíně a dokázali vytvořit příznivé klima pro nastupující mládež - viz níže Orelské tábory.

Posledních osm let vlády komunistického režimu je v Kolíně spjato s děkanem Karlem Riantem, který sem nastoupil počátkem roku 1981 po smrti vikáře a arciděkana Pravoslava Hájka. Z počátku byl i kanonickým vikářem, stál v čele vikariátu. Za jeho éry působili čtyři kaplani: nynější profesor teologické fakulty v Praze Josef Hřebík, P. Karel Kunzl, nyní administrátor ve Smečně u Kladna, P. Vladimír Mikulica (tč. s pozastavenou činností) a P. Blažek (současný farář ve Veltrubech)¹²³.

Kardinálu Tomáškoví se podařilo umístit do Kolína děkana Rianta, i když byl tichým odpůrcem režimu a nebyl organizován v *Pacem in terris*¹²⁴. P. Riant nepočítal s tím, že by v Kolíně dlouho zůstal, protože jeho postoj vůči režimu byl vládnoucí moci znám. Proto se také o většinu aktivit ve farnosti starali jeho kaplané¹²⁵.

3.2.1. P. Hřebík

3.2.1.1. Svátosti

Jedním z nejdůležitějších úkolů kněze ve farnosti je příprava na svátosti, zvláště pak příprava na udělení křtu.

V době normalizace probíhala příprava na faře, většinou v malých skupinkách. Nikdo nemohl těmto setkáním bránit, protože se nejednalo o velká sročení davu. Realizovaly se křty

¹²¹ Tamtéž

¹²² Interview č. 1. 4

¹²³ Archiv arcibiskupství pražského, osobní listy

¹²⁴ V roce 1971 bylo založeno Sdružení katolických duchovních, kteří byli nakloněni režimu.

¹²⁵ Interview č. 8, 9

hlavně malých dětí, ke křtem dospělých docházelo minimálně. Záleželo na tom, jak P. Hřebík individuálně posoudil život z víry i patřičné znalosti rodičů, a dle jeho úsudku se pak způsob přípravy odehrával¹²⁶.

Svátost biřmování neudílí kněz sám. V Kolíně tuto svátost za doby působení P. Hřebíka udílel kardinál Tomášek¹²⁷, návštěva byla spojená s poutí ke sv. Bartoloměji v roce 1982. Samotné udílení svátostí se dělo tradičně v katedrále svatého Bartoloměje za účasti velkého množství lidí, pro které byla tato akce v době normalizace velkou duchovní vzpruhou¹²⁸. P. Hřebík biřmovance připravoval. Před návštěvou kardinála se staral o výzdobu katedrály, program, pohoštění na faře spolu s několika farníky¹²⁹. Kardinál Tomášek měl ke Kolínu vřelý vztah, rád jej navštěvoval, byl „v Kolíně byl jako doma“. Četnost jeho návštěv v Kolíně se ale vlivem zhoršujícího se zdravotního stavu snižovala¹³⁰.

Přípravu k udělení svátostí přenechával P. Riant svému kaplanovi, aby se zaučil, protože v té době neexistovala žádná jáhenská praxe. V době normalizace byla situace taková, že např. P. Hřebík byl vysvěcen na jáhna v době, kdy ještě dokončoval Katolickou teologickou fakultu v Praze. V červnu 1981 fakultu absolvoval, zároveň byl vysvěcen na kněze a bez jakékoli praxe od 1. srpna téhož roku ustanoven kaplanem v Kolíně¹³¹, kdy ještě dokončoval Katolickou teologickou fakultu v Praze¹³². V červnu dokončil studia na fakultě, zároveň byl vysvěcen na kněze a bez jakékoli praxe následovalo jeho ustanovení kaplanem od 1.8.1981 v Kolíně¹³³.

Na biřmování se již připravovala větší skupinka na faře, několik týdnů před slavností¹³⁴.

3.2.1.2. *Péče o seniory v domově důchodců*

Duchovní i tělesná stránka klientů domova důchodců byla obstarávána personálem nejen civilním, ale především sestrami premonstrátkami¹³⁵. Tyto sestry se obětavě staraly o obyvatele domova, jejichž počet se pohyboval od 150 do 180. V domově působilo asi pět

¹²⁶ Interview č. 7, 5

¹²⁷ Záznamy z těchto návštěv Kolína neexistují ani v archivu Arcibiskupství pražského, protože kardinál Tomášek, si nedělal žádné poznámky

¹²⁸ Interview č. 7, 5

¹²⁹ Interview č. 8

¹³⁰ Interview č. 4

¹³¹ Archiv arcibiskupství pražského, osobní listy

¹³² tamtéž

¹³³ Archiv Arcibiskupství pražského, *osobní listy*

¹³⁴ Interview č. 7

¹³⁵ Kongregace koncem r. 1979 přichází do domova důchodců v Kolíně.

sester, spolu s duchovním správcem¹³⁶, který, pokud mu zdraví dovoľovalo, sloužil sestrám ráno mši svatou. Když byl nemocen, do domova chodili střídavě P. Riant a P. Hřebík, který na setkání se sestrami rád vzpomíná: „... je obecné pravidlo, že když jsou ve farnosti sestry, tak to je vždy požehnání pro farnost...“¹³⁷.

Přes obětavou péči řádových sester o seniory statní aparát neustále vyvíjel snahu odstranit je z domovů důchodců. Od roku 1977 je měly nahradit civilní pracovnice, zvláště od roku 1981 stát zintenzivnil nábor civilních sester všemi dostupnými prostředky. V praxi tak například vedoucí sestry agitovaly v maturitních třídách střední zdravotní školy v Kolíně, běžná byla inzerce v denním tisku či Zdravotnických novinách, ve vývěskách, byly organizovány exkurze do domovů důchodců. Přesto se řeholní sestry režimu nepodařilo vytlačit ze sociálních zařízení, protože za ně neexistovala náhrada. Ředitel OÚSS ve zprávě o řeholních sestrách ze dne 10. 9.1986 píše: „...přestože jde o ústav v okresním městě, nedaří se nábor civilních zdravotnických pracovnic, v roce 1984 získány 2 absolventky, prošly nástupní praxí, ale odešly...“ v závěru ještě dodává, že: „...jsme si vědomi, že výměna řeholních sester za civilní pracovnice je jedním z našich prvořadých úkolů, ale zároveň musíme konstatovat, že za situace, kdy nábor je prakticky neúspěšný, by odchod řeholních sester vážně ohrozil provoz ústavů...“¹³⁸.

3.2.1.3. Pastorační činnost

Oficiální doktrína režimu nedovolovala pastorační činnost, proto se tyto aktivity mohly odehrávat jen v rámci individuálních pohovorů s lidmi. Potěšující je fakt, že z několika lidí, co byli pokřtěni v dětství, ale duchovně nežili, se posléze stali lidé s bohatým vnitřním náboženským životem. Šlo sice jen o několik jedinců, ale právě tito lidé tvořili oporu farnosti¹³⁹.

Nedílnou součástí pastorační činnosti bylo v době normalizace rozloučení se zemřelým. Kněží docházeli do obřadní síně, pokud si je pozůstalí objednali, protože pohřbů z kostela bylo z celkového počtu minimum, většinou se jednalo o kremace¹⁴⁰. To dokládá tabulka, údaje v ní jsou získané ze SOKA v Kolíně, fond ONV- odbor kultury, agenda církevního tajemníka.

¹³⁶ Dle osobních listů z Arcibiskupství pražského vyplývá, že v období 1985-1990 v kolínském domově důchodců byli dva duchovní správci, narození v rozmezí 1909-1912, a oba umírají v Kolíně v poměrně vysokém věku.

¹³⁷ Interview č. 7

¹³⁸ SOKA Kolín, ONV- odbor kultury, agenda církevního tajemníka

¹³⁹ Interview. č. 7

¹⁴⁰ Situace byla jiná ve vesnickém prostředí, kde se tradice pohřbů do země zachovala.

Tab. č. 1: Počet pohřbů

Rok	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Počet pohřbů do země	17	17	22	21	30	20	24	27	27	19
Počet rozloučení v obřadní síni	313	242	217	189	172	189	138	133	195	201

Komunistická vláda se neštítala znepříjemnit pozůstalým i vyřizování posledních záležitostí jejich blízkých. Rozloučení se zemřelými byla v některých případech bezdůvodně odkládána a účast příbuzných při ukládání rakve do země zakazována.

V Kolíně se v tu dobu prováděly pohřby do země minimálně. P. Riant si v dopise ze dne 26.2.1982 adresovaném ONV v Kolíně stěžuje, že za ním přicházejí pozůstalí s pláčem, protože jim pohřební služba neumožnila pohřební obřad a tím že jsou porušena jejich práva daná Ústavou¹⁴¹.

3.3.2. P. Vladimír Mikulica

P. Vladimír Mikulica působil v kolínské farnosti ve sledovaném časovém úseku nejdéle ze všech kaplanů. Pamětníci si proto na jeho působení dobře pamatují.

3.3.2.1. Duchovní program pod vedením P. Mikulici, Křečhoř a jiná centra

Páter Mikulica inicioval duchovní program v Křečhoři. Duchovní program tam pravidelně probíhal jednou za měsíc, výjimečně i častěji, během soboty a neděle. Program byl následující: P. Mikulica zpovídal, následovala mše svatá, katecheze na vybrané téma. Dopoledne P. Mikulica určil věřícím téma z Písma svatého a odpoledne či večer o něm všichni společně diskutovali. Z celého programu byla nejdelší adorace před nejsvětější svátostí, zpěvy, modlitby. Středisko na Křečhoři bylo známo pod jménem Filadelfie¹⁴².

Duchovní program v Nové Vsi odehrával v kostele v sobotu. Začal odpoledne mší svatou a trval do večera. Další centrum bylo v Ohařích, zpočátku tato setkání probíhala na faře, za účasti cca 8-10 lidí. V programu měly vždy své místo mše svatá, svátost smíření a

¹⁴¹ SOKA Kolín, ONV- odbor kultury, agenda církevního tajemníka

¹⁴² Interview č. 6, 7, 9, 10

modlitby za uzdravení. Věřící navštěvovali i kostel v Ohaři a centrum v Lipci, kde se jedenkrát měsíčně konala mše svatá a následné posezení na faře¹⁴³.

Každým rokem o prázdninách se scházely skupiny až třiceti lidí na opuštěné chatě v Zálesí na Šumavě. Věřícím stálo zato absolvovat dlouhou cestu, aby se na Šumavě, v bezpečí od státní moci mohli účastnit vyhlášených exercicií¹⁴⁴.

3.3.2.2. *Příprava na svátosti*

Příprava na křest trvala zhruba rok. V Nové Vsi se konala pravidelně každý týden v sobotu. P. Mikulica připravoval většinou mladé lidi ve věku 18-20 let. Vlastní udílení křtu bylo spojeno s udílením svatosti biřmování¹⁴⁵, aby byla dodržena jednota iniciačních svátostí.

P. Mikulica v roce 1986 dokonce vyjednal udílení svátostí přímo kardinálem Tomáškem v jeho soukromé kapli v arcibiskupském paláci v Praze¹⁴⁶.

3.3.2.3. *Modlitební skupinky*

Modlitební skupinky věřících se pravidelně scházely v počtu 5-7 lidí každý týden v určitou dobu u někoho z farníků doma. Náplní schůzek byly modlitby, které lidi vedly k prohlubování života z víry. Skupinky se scházely do 2. poloviny devadesátých let¹⁴⁷.

3.3.2.4. *Setkání s mládeží*

P. Mikulica uměl mimořádně zaujmout děti a mládež tím, že pro ně inicioval různá setkání a pořádal zájmové aktivity, přiměřené jejich věku a schopnostem. Byl znám jako člověk, který mladým rozumí a má pochopení pro jejich názory. Již zmíněné středisko „Filadelfie“ ve Křechoři bylo nejen centrem duchovních cvičení, ale též místem pro setkání mládeže. Ta se zde scházela jednou týdně, vedle vlastního duchovního programu se mladí lidé věnovali zpěvu, sportovním soutěžem, pořádali táboračky. P. Mikulica byl pro děti a mládež schopen vytvořit i několikadenní program včetně výletů¹⁴⁸.

3.3.2.5 *Opravy a údržba okolních kostelů*

Státní aparát neměl v úmyslu starat se o hmotné stránky církve, a též to nedělal, vyjma národních kulturních památek. Katedrála svatého Bartoloměje národní kulturní

¹⁴³ Interview č. 6, 7, 9, 10

¹⁴⁴ duchovní cvičení

¹⁴⁵ Interview č. 6, 7, 9, 10

¹⁴⁶ tamtéž

¹⁴⁷ tamtéž

památkou byla, proto se o opravy a údržbu chrámu staral z velké části Státní památkový ústav¹⁴⁹. Venkovské kostely na Kolínsku ale chátraly. O některé jejich dílčí opravy se staral P. Mikulica. Organizoval brigády pro opravy památek, na které se nedostávalo peněz. I velké práce zvládli místní lidé svépomocí, například opravu kostela v Křečhoři, kde opadávala omítka nebo v Libenicích, kde horolezci provizorně spravili střechu věže než se našly peníze na novou.

3.4. Kontrola církevního života v Kolíně komunistickým režimem

Kněz mohl v určené farnosti působit jen se státním souhlasem. Zástup za jiného kněze v jiném regionu mohl vykonávat pouze se „zvláštním“ státním souhlasem k výkonu duchovenské činnosti. Tento souhlas byl vydáván ke všemu, co přesahovalo rámec obvyklého výkonu pastorační činnosti v místě¹⁵⁰. Státní okresní archiv v Kolíně eviduje neobvyklé množství žádostí o udělení „zvláštního“ souhlasu. Tuto agendu vedl v době působení P. Hřebíka a P. Mikulici církevní tajemník František Vrkota, který svá písemná hlášení vždy formuloval tak, aby kněžím nezpůsobil u státní moci potíže. Opačný přístup volil jeho následovník Josef Šustek který vystupoval vůči církvi nepřátelsky a za jehož působení čelil P. Mikulica různým kontrolám¹⁵¹.

3.5. Lidová strana

Další podstatnou součástí okleštěného duchovního života za totality byly tzv. zájezdy pořádané Lidovou stranou ve spolupráci s farou. Zájezdy legálně suplovaly poutě, které se během normalizace nesměly oficiálně pořádat. Například 2-3x ročně se vypravil autobus na hrad Kokořín poblíž Staré Boleslavi. Po návštěvě hradu zajeli účastníci na mši svatou. Šlo v podstatě o pout' ke svatému Václavovi¹⁵². Duchovní program těchto zájezdů se rozvinul již po cestě v autobuse, a to např. modlitbě, zpěvy apod. . Na daném poutním místě se konala mše svatá, rozjímání, atd.¹⁵³ Takto probíhaly poutě až do sametové revoluce v roce 1989.

3.6. Pořad bohoslužeb a věkové rozložení věřících před rokem 1989

Ve všední den byl pořad bohoslužeb od 18. hodiny v hlavním kostele sv. Bartoloměje a ráno od 6. hodiny v domově důchodců.

¹⁴⁸ tamtéž

¹⁴⁹ To dokládají četné záznamy církevn. tajemníka nalézající se v SOKA Kolín

¹⁵⁰ OPATRŇY, A. Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze. Kostelní Vydří 2002. s. 151

¹⁵¹ SOKA ONV- odbor kultury, agenda církevního tajemníka

¹⁵² Interview č. 4

Ve středu a sobotu byla mše svatá od 7. hodiny v klášterním kostele. V neděli v době před revolucí byly v Kolíně čtyři mše svaté:

V katedrále sv. Bartoloměje v 8 a 9,30 hodin.

V kostele na Zálabí v 15 hodin a v klášterním kostele v 18 hodin.

Mši se účastnilo 90% farníků vyššího věku, až na malé výjimky při nedělní bohoslužbě v hlavním kostele sv. Bartoloměje. Mladých farníků bylo minimum, v době působení P. Mikulici se ovšem za ním sjížděla mládež z celé země¹⁵⁴.

3.7. Přehled počtu udělení svátostí 1980-1989

Výše uvedené kapitoly popisují, jakým způsobem probíhalo udělení svátostí bez uvedení jejich počtu. Počty udělení svátostí v letech 1980 – 1989 jsou nyní pro lepší přehlednost k dispozici v tabulce č. 1 a 2.

Tab 2: Svátost křtu 1980-1989

Rok	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Počet	55	45	35	48	42	49	41	39	34	35

Ve sledovaném období bylo uděleno v průměru 423 křtů, průměrně 42,3 za rok

Tab. 3: Církevní sňatky 1980-1989

Rok	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Počet	8	5	6	6	4	3	7	3	4	2

Církevních sňatků bylo podle údajů ve farnosti v uvedeném období celkem 48, průměrně 4,8 za rok.

4. POLITICKÁ SITUACE VE STÁTĚ A JEJÍ VLIV NA CÍRKEV

I když takzvanou sametovou revolucí církev neiniciovala ani výrazně neovlivnila, sehrála v listopadových dnech roku 1989 významnou roli. Díky vystoupením kardinála Tomáška a

¹⁵³ Interview č. 5, 8

¹⁵⁴ Interview č. 7

kněze Václava Malého se v novém prostoru svobody ocitla katolická církev na vrcholu své popularity¹⁵⁵.

V předrevoluční době se církev těšila značným sympatiím u lidí v disentu. Nabízela obraz života, který nebyl ideově zruinován normalizací, byla vnímána jako světově významná společnost a byla jedinou institucí, která směla veřejně říkat jinou pravdu, než tu, kterou obhajovala státní moc. Pro mnoho lidí znamenala církev hlavně morální štít¹⁵⁶.

Významnou událostí se stalo svatořečení Anežky Přemyslovny 12. listopadu 1989. Symbolizovalo především spojení církve s ostatními lidmi, kteří usilovali o svobodu. Svatořečení bylo připravováno od poloviny 80. let a bylo několikrát odkládáno, i když komunistická moc už musela vzhledem k situaci v okolních zemích počítat se změnami¹⁵⁷.

Obřadu se i při zdravotních obtížích zúčastnil devadesátiletý kardinál Tomášek. Po návratu z Říma ho čekal poslední velký životní úkol¹⁵⁸.

17. listopadu byla v ulicích Prahy brutálně potlačena velká studentská demonstrace. 20. listopadu večer se kardinál Tomášek vrátil do Prahy a ihned podepsal prohlášení k lidu Československa. V něm se obrací nejen ke katolíkům: „*Ani mně nemůže být cizí osud mého národa a všech obyvatel našeho státu. Nesmím mlčet ve chvíli, kdy jste se sjednotili k mohutnému protestu proti bezpráví páchanému na nás po čtyři desetiletí.*“¹⁵⁹.

Prohlášení kardinála Tomáška přečetl na Václavském náměstí kněz Václav Malý. Komunistické vedení ho označilo za podvrh a snažilo se jeho význam bagatelizovat. Kardinál však slova o zápasu za pravdu a spravedlnost pronesl znovu 25. listopadu při děkovné bohoslužbě za Anežčino svatořečení, kdy církevní obřad přenášela televize do celé republiky. Tento okamžik spolu s vystoupením Václava Malého 26. listopadu na Letenské pláni představoval vrcholný bod sblížení katolické církve s národem na veřejném fóru. Církev se v těchto chvílích jevila jako tak výrazná autorita, že mnozí v kardinálu Tomáškově viděli osobnost vhodnou k převzetí úřadu prezidenta republiky. Brzy se ale ukázalo, že zájem projevovaný církvi byl v pohnutých listopadových dnech jen dílem momentální sympatie a že se s katolickou církví zdaleka neztotožňuje podstatná část národa¹⁶⁰.

¹⁵⁵ OPATRŇY, A. Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze. Kostelní Vydří 2002, s. 186

¹⁵⁶ tamtéž

¹⁵⁷ tamtéž

¹⁵⁸ tamtéž, s. 186

¹⁵⁹ tamtéž

¹⁶⁰ tamtéž, s. 186

4.1. 90. léta 20. století v kolínské farnosti

V době po revoluci zůstává v kolínské farnosti již těžce nemocný P. Riant¹⁶¹ a jeho kaplan Vladimír Mikulica. Ten zde setrvává až do roku 1992.

4.2. Porevoluční působení P. Mikulici

P. Mikulica po revoluci ve svých aktivitách pokračoval a dále je rozšiřoval. Již nebyla nutná přísná utajovací opatření, již se nemusely odehrávat mše svaté ve sklepě za malého počtu věřících, nebo v pustině na Šumavě. Duchovní programy se konaly za účasti velkého množství lidí z celé republiky¹⁶².

Názory na působení Mikulici v Kolíně se diametrálně liší. Ti, co s ním byli v těsném kontaktu tvrdí, že farnost za jeho působení velmi žila a přibylo hodně mladých konvertitů¹⁶³. Oponenti zastávají názor, že za Mikulicou přijížděli lidé z různých koutů republiky a „...*jak se v Kolíně objevili, tak po jeho odchodu zmizeli až na malé výjimky z Kolína...*“, avšak vlastní duchovní život v Kolíně byl poměrně chudý¹⁶⁴.

4.3. P. Blažek

Následovníkem P. Mikulici byl P. Blažek, který byl tajně vysvěcen v roce 1977 v Královéhradecké diecézi. Měl na starosti věřící, kteří měli znemožněno chodit na veřejné bohoslužby z politických důvodů, ale přitom byli prověřeni jako odpůrci státní moci. P. Blažek zprvu působí v Kolíně jako hudební poradce divadla, hraje na varhany v chrámu sv. Bartoloměje a tajně dochází za věřícími do jejich domovů. Záhy se stěhuje do Jihlavy, kde působí až do roku 1992 kdy byl podruhé vysvěcen, protože byl vysvěcen tajně a žádný záznam o tomto aktu neexistoval, musel prodělat „opravnou zkoušku“ v semináři¹⁶⁵. Kněžské svěcení absolvuje v srpnu 1992, následuje slavnostní uvedení nového kaplana arcibiskupem Vlkem do úřadu v Kolíně a již v roce 1993 je ustanoven administrátorem *exccurendo*. Nová Ves, Lošany, Křešhoř, Ohaře, Starý. V Kolíně působil pouze v letech 1992 – 1993¹⁶⁶ a v porevoluční době tu nebyl příliš aktivní. Jak sám tvrdí „...*s Kolínem jsem již neměl co*

¹⁶¹ trpěl Parkinsonovou nemocí

¹⁶² Interview č. 6, 7, 9, 10

¹⁶³ totéž

¹⁶⁴ Interview č. 1, 3, 5, 8

¹⁶⁵ Interview č. 2

¹⁶⁶ Archiv Arcibiskupství pražského, osobní listy

dělat...“¹⁶⁷. Proto byl s velkým očekáváním v Kolíně příznivě přijat nový děkan Bedřich Vymětalík¹⁶⁸.

Mezi tím došlo k uspořádání orelských táborů a příchodu jezuitů do Kolína, založení církevní školy, viz níže.

4.4. Orelské tábory¹⁶⁹

Prvním impulsem ve svobodném státě se po roce 1989 stalo uspořádání Orelských táborů v létě roku 1990. Za přítomnosti 24 lidí (tři vedoucích a 19 dětí) probíhal první tábor v Bernarticích na Milevsku, kde táborníkům nabídli ubytování Milevští premonstráti. Ke kostelu v Bernarticích patřila zdevastovaná fara, ve které měli účastníci těžké podmínky k bydlení, ale přesto na tento první Orelský tábor s láskou vzpomínají. Pobyt trval 14 dní, během nich na faru dojížděl 2-3x týdně jáhen, který dával hodiny náboženství, ale pomáhal i s organizací světských kulturních akcí¹⁷⁰.

Již od následujícího roku 1991 probíhaly tábory v diecézním středisku mládeže v Rokytnici nad Jizerou dvakrát ročně, v létě a v zimě. V té době měl na starosti diecézní středisko mládeže P. Mazura. Za jeho působení se musel pobyt nahlašovat rok dopředu. Tábory se konaly v Rokytnici hlavně proto, že tam byl kostel, který měli Kolíňané částečně k dispozici. Mohli tu zpívat, číst z Písma svatého či jiné náboženské literatury, modlit se. Mši svatou navštěvovali 3x týdně, organizovali i dětské mše¹⁷¹.

Protože Orel je křesťanská sportovní organizace, další program tábora byl zaměřen na sport. Pořadatelé připravili atletické a míčové hry, velké dobrodružství děti čekalo na nočních bojových hrách. Na programu byly též výlety a túry po Krkonoších až do vzdálenosti 20 kilometrů, například do Harrachova, k Mumlavským vodopádům, Hudským vodopádům, k pramenu Labe, dokonce i ke Sněžným jámám u polských hranic¹⁷².

Těchto sportovních akcí se účastnil i P. Vymětalík, který jezdil za účastníky táborů na návštěvu a který byl sportovně založen a zároveň pro ně uzpůsobil mše svaté. Po příjezdu z

¹⁶⁷ Interview č. 2

¹⁶⁸ Interview č. 1, 3, 5

¹⁶⁹ Spojením několika katolických tělovýchovných odborů v Kroměříži vznikla česká a československá katolická tělovýchovná organizace pod jménem Orel

¹⁷⁰ Interview č. 1

¹⁷¹ Interview č. 4

¹⁷² Farní listy“ Cesty“ 7/1995

tábora se dětem věnoval po sportovní stránce, což zn. Že s nimi hrál fotbal, volejbal atd.¹⁷³.

Táborů se účastnilo 19-44 dětí ve věku 8-14 let. Z 90% pocházely z křesťanských rodin, zúčastnit se jich ale mohlo každé dítě, bez ohledu na to, z jaké sociální vrstvy pocházelo. V Kolíně se naložily zásoby jídla pro první dny, později táborníci sbírali lesní plody a i jinou prací se snažili svůj pobyt na táboře zaplatit. Děti tu byly vedené k samostatnosti, musely se samy o sebe postarat a umět pomoci druhému. Faru v Rokytnici mělo až 50 lidí pronajatu na celý pobyt za čtyři až pět tisíc korun¹⁷⁴.

V Kolíně se děti spolu se svými vedoucími snažily o zřízení Orelské klubovny. Orel byl ve městě založen v roce 1910. Jeho původní majetek, který byl po II. světové válce znárodněn, se podařilo získat zpět až po roce 2000. Mezitím místní organizace usilovala o vybudování klubovny. Po několika marných pokusech se však nakonec schůzky musely konat v bytě jedné z vedoucích¹⁷⁵.

Po roce 1996 začaly tábory postupně upadat, dětí ubývalo. Pořádaly se už pouze jen zimní tábory. Málokdo si také mohl dovolit zaplatit 80-100 Kč na lůžko a den¹⁷⁶.

4.5. Jezuité a Kolín

V roce 1992 přicházejí jezuité do bývalého kapucínského kláštera v Kolíně¹⁷⁷. Téhož roku byl ve městě založen jezuitský noviciát, o který se starali především sami jezuité. V porevoluční euforii měl noviciát dvacítku uchazečů o tento řeholní řád. Dokladem toho byla dvě družstva pozemního hokeje, která v noviciátu fungovala. Postupem času ale uchazečů o noviciát ubývalo a po rozdělení Československa se jezuitský noviciát přesunul na Slovensko do Rožumberoku. Podle původního záměru se mělo působiště noviciátu stěhovat po deseti letech z Čech na Slovensko a zpět, ale k vystřídání v roce 2004 do Čech již nedošlo. Jezuité jsou na Slovensku spokojeni. Po odchodu noviciátu z Kolína zůstalo v průběhu let v klášteře 4 až 5 jezuitských kněží¹⁷⁸.

Někteří z nich byli oficiálně vedeni jako kaplané při kolínské farnosti. Měli na starosti pomoc při přípravě na přijetí svátostí či pomoc při konání bohoslužeb. Vypomáhali i

¹⁷³ Interview č. 8, 5

¹⁷⁴ Interview č. 9, 5

¹⁷⁵ Interview č. 10, 2

¹⁷⁶ Interview č. 1, 4

¹⁷⁷ klášter byl jezuitům pronajat na dobu 100 let za symbolickou částku, a to z důvodu nízkého obsazení kláštera kapucínů v Kolíně

¹⁷⁸ Interview č. 2

v okolních farnostech, když byli kolínští kněží zaneprázdněni, podíleli se na přípravách akcí pro děti, sportovních soutěží, organizovali setkání mladých věřících¹⁷⁹.

Mladým novicům se povedlo zaujmout mládež stejného věku a založit soubor, který pak doprovázel každou nedělní bohoslužbu v klášterním kostele, účinkoval při různých slavnostech, např. o Vánocích a Velikonocích. Vynikající repertoár souboru se skládal nejen z klasického zpěvu, ale též z rytmických písní, ale i z černošských spirituálů. Zanedlouho byl založen druhý soubor pod vedením sbormistryně Dr. Manšálové, který vyhrál několik zahraničních soutěží. Následně se tyto dva soubory sloučily. Protože však paní sbormistryně kladla vysoké nároky na profesionální úroveň zpěváků (dechová cvičení apod.), došlo k rozpadu souboru. Později vznikl ženský soubor, který působil na amatérské úrovni a který doprovázel slavnostnější mše svaté¹⁸⁰.

4.6. Dívčí katolická škola

Novela zákona č. 29/1984 Sb. (tzv. školský zákon) umožnila v roce 1990 vznik církevních škol, předškolních a školských zařízení¹⁸¹. Proto mohla vzniknout nová katolická škola v Kolíně.

Dívčí katolická škola začala svůj provoz a tedy i první školní rok 1991/92¹⁸². Původní ředitelka Mgr. Víznerová školu vedla první čtyři roky, po jejím úmrtí školu převzala Mgr. Kubíčková¹⁸³.

Školu zřídilo Arcibiskupství pražské¹⁸⁴. Budova patřila řádové společnosti sester Těšitelek B.S.J., se sídlem v Rajhradě u Brna. V objektu se původně sestry Těšitelky B. S. J staraly o nemohoucí, v době totality zde byly městské jesle, takže budova nebyla zdevastovaná a byla škole k dispozici ihned. Objekt školy byl velký. Vznikl proto plán zřídit zde i církevní mateřskou školu. Vytvořily se tak dva právní subjekty uznané ministerstvem¹⁸⁵.

¹⁷⁹ Interview č. 2

¹⁸⁰ Interview č. 1

¹⁸¹ www.apha.cz

¹⁸² www.dks.kolin.cz

¹⁸³ Interview č. 5

¹⁸⁴ Shodné školy jsou v české republice ještě tři (Praha 1, Praha 8, Brno)

Stát zná několik typů zřízení škol:

- mateřské a základní školy zřizované městem či obcí
- střední školy zřizované krajskými úřady
- instituce zřizované přímo ministerstvem školství /dětské výchovné ústavy, dětské domovy/
- instituce zřizované církví, což je případ této katolické školy

¹⁸⁵ Inspekční zprávy od České školní inspekce Středočeský inspektorát, ze dne 16.11.1994, 15.10.2000

Na začátku školního roku začala fungovat škola s několika učiteli a jedním ročníkem, a mateřská škola. V jedné budově byly dvě ředitelky, dvě účetní atd. Po 6 letech se však kvůli ekonomickým úsporám stal z těchto dvou zařízení jeden právní subjekt s názvem: „Dívčí katolická škola, která sdružovala: církevní mateřskou školu, školní jídelnu a dívčí katolickou školu s dvěma obory: charitativní služby a praktická škola“¹⁸⁶.

Jednalo se o dvouletou střední školu pro žáky nestudijního typu, se záměrem integrace děvčat s handicapem¹⁸⁷. Měla umožnit výchovu dívkám z okraje společnosti, co neuspěly na jiné střední škole, absolventkám speciálních tříd, prospěchově problémovým a neúspěšným žákyním základní školy, dívkám se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Studentky pocházeli téměř výlučně z nevěřícího prostředí¹⁸⁸.

Spojení mateřské školy se střední mělo své výhody. V rámci učebních osnov mohly studentky řadu praktických činností vykonávat ve školce, protože se tím připravovaly na dráhu pečovatelky¹⁸⁹. Pomáhaly dětem například jako doprovod na vycházkách, při oblékání, při přípravě jídla¹⁹⁰.

Žákyně školu končily závěrečnými zkouškami. Kromě všeobecně vzdělávacích předmětů - matematiky, českého jazyka a různých výchov, to byly jsou odborné předměty - psychologie, základy administrativy a odborné předměty: základy zdravotní nauky a pečovatelství a Rodinná výchova atd. Žákyně absolvovaly praxi v nemocnici, domově důchodců, kojeneckém ústavu¹⁹¹. Šít a vařit se učily přímo ve škole. Hodiny náboženství se snažil vyučující vést co nejpřirozenější formou. Dívky získaly základy filozofie, dějepisu, etiky a všeobecného přehledu. Osvědčilo se kombinovat tuto výuku jednou za měsíc se mší svatou. Škola usilovala o co nejtěsnější spojení s farností, studentky například pomáhaly při uklízení kostela a navštěvovaly i zajímavé přednášky ve farnosti¹⁹².

Předškolní zařízení byla klasická mateřská školka o kapacitě 30 dětí. Fungovala na bázi rodinného typu včetně integrace oslabených dětí. Důraz byl kladen na rozvíjení osobnosti každého jedince. Výuka, která preferovala individuální přístup v duchu křesťanských názorů, byla rozšířena o zájmové kroužky. Děti měly 1 hodinu týdně náboženství. Dospělí zásadně přistupovali k malým dětem nebo i studentkám v duchu desatera a zásad křesťanské

¹⁸⁶ Interview č. 5

¹⁸⁷ Interview č. 11

¹⁸⁸ Interview č. 5

¹⁸⁹ Archiv katolické školy, Inspekční zpráva České školní inspekce Středočeský inspektorát, ze dne 16.11.1994

¹⁹⁰ Interview č. 5

¹⁹¹ Archiv katolické školy, Inspekční zpráva České školní inspekce Středočeský inspektorát, ze dne 16.11.1994

¹⁹² Interview č. 5

pedagogiky. Školka měla klouzavou otevírací dobu, aby co nejvíc vycházela vstříc rodičům¹⁹³.

Vedení školy se snažilo, aby zařízení opravdu odpovídalo názvu rodinná škola. Děvčata se starala o zahradu, uklízela třídy, sama prala. Propojení s mateřskou školou bylo ideální, studentky získali řadu zkušeností v práci s dětmi i s domácností. Protože samy často pocházely z nefunkčních rodin, nabyly část potřebných návyků až zde¹⁹⁴.

Kapacita zařízení byla 50 studentek na dva ročníky. Škola kromě dotací od zřizovatele přežívala i díky občasným darům od farníků. Atmosféru pochopení brzy vycítily i studentky. Učitelé s nimi jednali jako se sobě rovnými. Ředitelka používala příměr, že do školy dívky nastoupily jako zmuchlaný papír, který se při správném přístupu a důkladné práci s ním narovná a rozbálí. Dívky vycítily od dospělého jiný přístup, poprvé se jim zvedlo sebevědomí a začaly se zajímat i o svou budoucnost. Každým rokem se několik dívek z této školy úspěšně hlásilo na další studia¹⁹⁵.

Škola byla dávána z pohledu lidského přístupu jiným zařízením za vzor. V archivu zpráv České školní inspekce, inspektorátu okresu Kolín se nachází mnoho kladných závěrů a vyhodnocení: „Lze konstatovat účelnost a zároveň morální hodnotu této školy.“ „Pedagogický styl učitelek byl podmětný a podporující. Projevoval se vstřícnou a naslouchající komunikací s dětmi bez zbytečného organizování a zařazování nezdravé soutěživosti. Děti byly v činnostech taktně průběžně hodnoceny, podporovány, byly samostatné...“¹⁹⁶ atd.

4.7. P. Bedřich Vymětalík

V roce 1992 v Kolíně je arcibiskupem Vlkem slavnostně uveden do úřadu P. Vymětalík. Energický mladý kněz dokázal v porevoluční době zaujmout věřící novými aktivitami. V Kolíně vzniká farní knihovna, vydávají se farní noviny, pořádají se přednášky. P. Vymětalíka přijali Kolíňané kladně, na akcích pořádaných farou se lidé sami brzy podíleli¹⁹⁷. Blíže o těchto aktivitách v následujících kapitolách.

¹⁹³ www.dks.kolin.cz

¹⁹⁴ Interview č. 5

¹⁹⁵ Interview č. 11

¹⁹⁶ Archiv katolické školy, Česká školní inspekce Středočeská inspektorát, inspekční zprávy

¹⁹⁷ Interview č. 2,5

4.7.1. Přednášky

P. Vymětalík začal pravidelně zvat do Kolína významné osobnosti. Jejich přednášky po praktické stránce zajišťovali každý měsíc sami farníci. Starali se o dopravu či občerstvení. Po přednášce se vždy na dané téma rozvinula diskuse. Duchovní správce návštěvu jen oficiálně přivítal či rozloučil se s ní. V Kolíně tak například světící biskup Václav Malý hovořil o zapojení věřících do života. Přednášela zde zakladatelka prvního českého hospice v Červeném Kostelci a autorka řady článků a publikací MUDr. Marie Svatošová, vystoupil tu Ing. Aleš Opatrný. Témata přednášek se setkala největším ohlasem farníků i obyvatel Kolína: Václav Malý o zapojení věřících do života, MUDr. Svatošová o umění doprovázet umírající na poslední cestě¹⁹⁸.

4.7.2 Farní knihovna a společenská místnost

Záměr zřídit farní knihovnu existoval již koncem 70. let minulého století. Realizovat tuto myšlenku bylo možné až po příchodu P. Vymětalíka, který například sám začal vyklízet dvě místnosti pro budoucí knihovnu, dosud používané jako skladiště stavebního materiálu. Následovaly náročné úpravy, kdy bylo nezbytné instalovat topení či vyrobit nová okna typově korespondující s historickou budovou fary. Velkou měrou se na přestavbě podíleli dle svých možností a schopností farníci. Nové prostory knihovny jsou využívány dosud¹⁹⁹.

Farní knihovna obsahovala například tituly z Karmelitánského nakladatelství, z nakladatelství Zvon, Vyšehrad, Skriptum a dalších. Zahrnovala Encyklopedie bible, Biblické slovníky, Církevní právo, ale též v té době vycházející křesťanské časopisy: Poutník, Serafínská cesta, AD, teologické texty, Nový život vydávaný v Římě atd.²⁰⁰

Ve sledovaném období byla společenská místnost využívána pro pravidelné úterní setkání po večerní mši svaté, ve školním roce zde probíhala i výuka náboženství v pátek ve třech skupinách podle věku účastníků a zároveň večer se ve společenské místnosti scházeli mladí, probíhala zde i příprava na svátosti²⁰¹.

Společenská místnost se tak vedle katolické školy, kde se pořádaly přednášky, stala centrem dění, spíše neoficiálního rázu. P. Vymětalík zde například vysvětloval v té době nově vydaný Katolický katechismus. Také se tu promítaly filmy²⁰².

4.7.3. Fara jako střed dění ve farnosti

¹⁹⁸ totéž č. 2,4

¹⁹⁹ Farní listy „CESTY“ č. 3/95

²⁰⁰ tamtéž č. 5/95,2/97

²⁰¹ tamtéž č. 2/97

²⁰² Interwiev č. 2,5

Kolínská fara má velmi výhodnou polohu. Nalézá se blízko hlavního náměstí a centra města. V době normalizace nebylo v Kolíně „obyčejných“ návštěv duchovního správce mnoho. Doba svobody a osobnost P. Vymětalíka se projevila i tím, že se na faře zastavovali obyčejní lidé, děti při cestě kolem. Lidé prostě zašli „na kus řeči“, když šli z nákupu, jehož část faráři věnovali, nebo když se přišli přihlásit na různé zájezdy²⁰³. Fara byla otevřena pro všechny, a to vždy ve všední den od 8 do 11 hodin a od 15 do 17 hodin²⁰⁴.

4.7.4 Farní listy „CESTY“ a výpočetní technika

Doba před rokem 1989 neumožňovala jakékoliv zveřejňování aktivit konaných v církevním světě. Po revoluci začíná téměř každá větší, živější farnost vydávat svůj vlastní věstník pod názvem, který si zvolili sami věřící či vydavatelé, například „Farní listy“, „Farníček“, „Věstník farnosti“ apod. Tyto tiskoviny o různých frekvencích vydávání většinou suplují farní kroniku, protože se archivují.

V Kolíně se začíná vydávat v roce 1995 farní věstník pod názvem „Cesty“. Ve znaku „Cest“ byl symbol propleteného kříže převzatý ze starého kamene v katedrále sv. Bartoloměje. Na kameni byl dvojitý kříž, v hlavě střídavě propletený kruhem, v úpatí svázán provazem proti úkladům ďábla. Starokřesťanská symbolika říká, že kruh je symbolem věčného života, je v místech, kde měl Kristus hlavu. V dvojitém kříži je cesta pro všechny ke Kristu²⁰⁵.

Farní věstník obsahoval vždy článek „Duchovní slovo“ jako zamyšlení nad určitým teologickým tématem, pozvánky na různé přednášky, informace o zájezdech a poutích, co se budou konat. Čtenáři tu dále našli zamyšlení a postřehy k už uskutečněným akcím pořádaným farou, příspěvky z řad kolínských věřících, okénko měli i mladí věřící, ministranti se vzpomínkou na Legio Angelica atd. Ladislav Kamaryt hojně publikoval o historii kolínských zvonů, byl totiž iniciátorem Akce pro obnovu zvonů na chrámu svatého Bartoloměje. Zvony byly rekvírované pro vojenské účely v době II.světové války. V „Cestách“ Kamaryt informoval, kolik se již na zvony vybralo peněz mezi věřícími, jakou částku na jejich obnovu přislíbila obec²⁰⁶. Každé číslo farního věstníku v roce 1995 obsahovalo zmínku o sv. Prokopovi, patronu roku (1995) v desetiletí Duchovní obnovy.

²⁰³ Interwiev č. 3, 11, 12,

²⁰⁴ Farní listy „CESTY“ č. 3/95

²⁰⁵ Farní listy „CESTY“ č. 1/95

²⁰⁶ Zvony na chrámu svatého Bartoloměje po II. světové válce byly převedené z kostela na Zálabí. Nově vyrobené byly slavnostně zavěšeny v roce 1999

Věstník dále obsahoval seriál na pokračování z historie poutí ke svatému Prokopu na Sázavu, i Slovo moudrých: „*Hřešit a litovat toho je lidské, ale hřešit a chlubit se tím, je d'ábelské*“. *Nepopírám, že je d'ábel. Soudím však, že se často spokojí s rolí diváka. Stačí mu, co člověk sám natropí*“ (J. Dobraczyński – „Přelévát moře“) nebo anonymní citát „*Kdo chce změnit svět, musí začít sám u sebe, protože je lepší rozsvítit světlo, než nadávat na to, že je tma*“.

Věstník o formátu A5, o šesti až deseti stranách, byl vydáván jednou za měsíc či jednou za dva měsíce a vždy před Vánocemi, Velikonocemi a jinou zvláštní příležitostí jako je například biřmování.

Obálka věstníku barevně ladila s právě probíhající liturgickou dobou.

První výtisky farního věstníku vznikaly v provizorních podmínkách. Na klasickém psacím stroji je psal P. Vymětalík, dalších 100 až 200 kopií rozmnožovali lidé podomácku. Fara později dostala darem počítač s tiskárnou od kolínského podnikatele²⁰⁷.

Po odchodu P. Vymětalíka se v Kolínských cestách nepokračovalo. Po několikaleté pauze převzal v okleštěné míře roli věstníku internet²⁰⁸.

4.7.5. *Mše svaté v sociálních a zdravotních zařízeních*

Doba svobody umožňuje pořádání veřejných mší svatých v sociálních zařízeních a nemocnicích. Stejně jako po celé republice konají se v roce 1990 první bohoslužby i v domově důchodců a v nemocnici v Kolíně. Slouží je nejprve P. Mikulica²⁰⁹, od roku 1992 jeho nástupce P. Vymětalík. Brzy se však ukázalo, že na mše v těchto zařízeních docházejí častěji než klienti a pacienti ústavů běžní občané, kterým je zatěžko vážit cestu do vzdálenějšího kostela. Postupem doby proto byly tyto mše svaté zrušeny, a to nejen v Kolíně, ale téměř po celé zemi. Duchovní správce sice navštěvuje určené zařízení, ale pouze obchází věřící, kteří mají zájem o podporu a útěchu od kněze, nebo kteří žádají některou ze svátostí²¹⁰.

4.7.6. *Spolupráce kolínské farnosti a města*

Kolínská farnost navázala ve sledovaném období s městem velmi úzkou spoluprací. Společně organizovaly například vystoupení Pardubické filharmonie v kostele sv. Bartoloměje, pravidelné Rybovy mše či varhanní koncerty. V Kolíně dokonce zpíval

²⁰⁷ srov. Farní listy „CESTY“

²⁰⁸ Interview č. 10

²⁰⁹ Před rokem 1989 se byly mše svaté určeny jen řadovým sestrám

²¹⁰ To se projevuje nejen v Kolíně, ale též po celé republice

Královský sbor z Londýna²¹¹. Tento sbor se v roce 1994 účastnil v Praze pěvecké soutěže a jeho představitelé projevíli zájem vystoupit i mimo naše hlavní město. Mimořádný kulturní zážitek pro obyvatele Kolína se podařilo zprostředkovat jen díky okamžité osobní angažovanosti P. Vymětalíka. Na členy Královského sboru udělalo nadšené přijetí v Kolíně takový dojem, že tu na základě výborných referencí brzy koncertoval i londýnský Školský sbor.²¹²

Celý Kolín včetně dětí se pravidelně účastnil oblíbené předvánoční akce Živý betlém. Výjev ze svaté rodiny dodnes díky vstřícnosti radnice navozoval koncem roku sváteční atmosféru na cestě vystoupení mezi náměstím a kostelem sv. Víta na Zálabi²¹³.

Duchovní správce zase umožňoval vedení města pořádat ve zdejší katedrále část koncertů „Kmochova Kolína“. Zvláště hudba Hradní stráže hrála kvůli krásné akustice vždy v kostele místo na náměstí.²¹⁴

Kolín měl také proslulé myslivecké mše svaté. Členové zdejšího mysliveckého sdružení kostel vždy stylově vyzdobili a celou mši ve stejnokrojích hudebně doprovázeli. Koncert lesních rohů v katedrále si nenechali ujít lidé ze širokého okolí²¹⁵.

4.8. Oslavy Svatovojtěšského milénia

Pět let před koncem druhého tisíciletí křesťanské epochy se v politicky a kulturně nestálé atmosféře Čech objevila jako protipól všech zmatků potřeba návratu ke kořenům státnosti a duchovnosti. Rok sv. Vojtěcha měl být vyvrcholením desetiletí duchovní obnovy národa. Odpovídal tomu i celoroční kalendář doprovodných akcí k vojtěšskému miléniu, který vydal na celou novinovou stranu.

Sv. Vojtěch a jeho doba byla zkoumána a reflektována desítkami knězů, vědců i umělců, téma se vyčerpávajícím způsobem odrazilo v záplavě knih. Milénium si výraznými aktivitami připomněla i veřejnost v Kolíně. Široký společenský dopad měly zejména tři z nich – výstava „Písmo ve výtvarném umění“ /1995/, „Multimediální projekt Libice 95“ a „Setkání k miléniu sv. Vojtěcha s výtvarným a literárním doprovodem“²¹⁶.

²¹¹ Kolínský zpravodaj ze dne 10. 9. 1994

²¹² Interview č. 10

²¹³ Kolínský zpravodaj ze dne 27. 12. 1995

²¹⁴ Interview č. 11

²¹⁵ Kolínský zpravodaj ze dne 24. 5. 1996

²¹⁶ ONDRAČKA, P., SLÁDEK, V., ŠOLLE, M. *Kde je Tvé srdce doma*, Kolín 1999, bez číselného popisu

„Setkání k miléniu sv.Vojtěcha s výtvarným a literárním doprovodem“ se ve výstavním sále Regionálního muzea v Kolíně konalo 10.4.1997. Mezi zhruba osmdesáti hosty nechyběli zástupci vědeckých ústavů, muzeí, archívů, obcí i řada umělců. Ideou tohoto setkání se stala svatovojtěšská myšlenka, nahlížená z různých profesních úhlů. Arciopat Břevnovského kláštera Anastáz Opasek první převzal pamětní plaketu vydanou k vojtěšskému miléniu²¹⁷.

Plaketu vytvořil Jaroslav Hylas, dílo vystihuje rozhodující okamžik mezi světcovým umučením a vzestupem²¹⁸.

Slavnostní atmosféru výročí umocňovaly obrazy a plastiky inspirované křesťanskou tradicí, vystavené historické dokumenty Vojtěchovy doby²¹⁹.

Expozici dominovali sochaři. Vojtěch Adamec je autorem vojtěšské bysty. Jeho pojetí libického památníků je monumentální, dramatické figury symbolizují Vojtěcha na poslední cestě z české země. Heroizmus zde platí více než oběť, což je pojetí více historické než náboženské²²⁰.

Ve struktuře a znaku vyjadřuje svůj pocit z vojtěšské legendy Aleš Rezler. Autorem volných kreseb s křesťanským tématem je Petr Štěpán. Z malířů se jako jediný odvážil F.K. Foltýn postihnout celý osud sv. Vojtěcha - mládí, pastorační činnost, misijní práce i smrt. Foltýnovy krajiny jsou kulisami probíhajících dějů a své drama v nich hraje figura. Svatý Vojtěch je v tomto podání muž evropské civilizace, který se střetává s divokým pohanstvím²²¹.

Výstava „Písmo ve výtvarném umění“ byla překvapivá už svým rozsahem. Ve čtyřech kolínských galeriích bylo instalováno více než 130 prací od stovky autorů z celých Čech. Obsahově jako hlavní motiv zahrnovaly vnímání svatého Vojtěcha coby patrona intelektuálů a umělců. Výstava téma prezentovala od formy grafické poezie ke knižní typografii a dokumentovala jeho vývoj od šedesátých let do konce druhého tisíciletí. Na akci byli zastoupeni všichni významní výtvarníci inspirovaní písmem²²².

²¹⁷ odpoledne celebroid slavnou mši svatou v kostele sv. Bartoloměje

²¹⁸ ONDRAČKA, P., SLÁDEK, V., ŠOLLE, M. *Kde je Tvé srdce doma*, Kolín 1999, bez číselného popisu

²¹⁹ Tamtéž

²²⁰ Tamtéž

²²¹ Tamtéž

²²² Srov. Ondračka, P., Sládek, V., Šolle, M. *Kde je Tvé srdce doma*, věnováno tisíciletému výročí smrti sv. Vojtěcha a jeho duchovnímu odkazu, Polabská kulturní nadace v Kolíně

Zároveň v roce 1995 navštívil Kolín biskup Lobkovic s ostatky sv. Vojtěcha. V kolínském regionu se tak světcovým ostatkům mohli věřící poklonit podruhé po padesáti letech. Od počátku, kdy byla potvrzena tato návštěva, navrhoval P. Šimek, velký ctitel českých patronů, aby biskupovu pouť se vzácnými ostatky doprovázeli po celém vikariátním okrese věřící. Ostatky sv. Vojtěcha tak putovaly po všech farnostech následovány zcela zaplněným autobusem kolínských věřících²²³.

4.9. Tradiční poutě na Sázavu

Nejnámější a nejnavštěvovanější se stala každoroční pouť ke svatému Prokopu na Sázavu 4.července. Různé písemné prameny dokládají, že již v letech 1880-1887 přicházeli ve velkém počtu Kolínští na Sázavu v předvečer svátku, stejně jako poutníci z Kutné Hory, Červených Peček, Bystřice u Benešova a dalších obcí. V roce 1931 byl dokonce pro účastníky této pouti vypraven zvláštní vlak²²⁴.

Během II. světové války se tradiční každoroční poutě konaly jen do roku 1942²²⁵.

V průběhu cesty se vždy konaly mše svaté v kostelících, podle nichž procesí s korouhvemi šlo. Po cestě zněly náboženské písně a litanie. Léta zavedený program poutí na Sázavu se nepodařilo narušit ani v 50. letech, kdy nepřátelé církve vylepovali plakáty s mylným datem jejich konání. Tradičnímu setkání věřících nezabránili, ani když byl nepravý termín poutě uveřejněn v tisku, ani když se objevily zprávy, že je region zasažen epidemií slintavky a kulhavky. Pamětníci vzpomínají, že lidé mířící na pouť byli dokonce odháněni od vlaků. Po roce 1960 také nebylo možné dopravit se na Sázavu autobusy ČSAD, protože všechny vozy byly v daném termínu údajně zadané²²⁶.

Období Pražského jara přineslo zhruba tříleté uvolnění poměrů. Na Sázavu jezdí plné autobusy věřících, účastní se klasického pořadu bohoslužeb²²⁷.

Rok 1970 byl vyhlášen rokem milenioových oslav narození svatého Prokopa. Tyto oslavy začaly již 20. června, kdy byly v rodišti sv. Vojtěcha v Chotouni u Českého Brodu slouženy mše svaté kolínským P. Hájkem a P. Karlem Šimkem. Na Sázavě však církevní tajemník nedovolil uspořádat mši svatou na návsi, konala se proto za hřbitovní zdi²²⁸. Toto rozhodnutí

²²³ Interwiev č. 5

²²⁴ Kamaryt, J. *Kolínské pouti k sv. Prokopu na Sázavu*, v Kolíně 1991, s.1

²²⁵ V roce 1942 se pouť konala i přes zákaz

²²⁶ Kamaryt, J. *Kolínské pouti k sv. Prokopu na Sázavu*, v Kolíně 1991, s. 39-42

²²⁷ Kamaryt, J. *Kolínské pouti k sv. Prokopu na Sázavu*, v Kolíně 1991, s. 56

²²⁸ Tamtéž, s. 57

nepostrádalo jistou dávkou symboliky. I duchovní život byl ve skutečnosti vykázán na dlouhých čtyřicet let totalitního režimu pouze za „zdi kostela“²²⁹.

Poutníci z Kolína se v autobuse cestou na Sázavu 4. července pravidelně modlili růženec. Po příjezdu zájemci přijali svátost smíření. O svátku sv. Prokopa byla vždy sloužena jako první Kolínská poutní mše. Hlavním celebrantem býval obvykle některý z kolínských kněží. Následovalo uctění ostatků sv. Prokopa a další mše. Poutníci se také vždy zastavili pro vodu u studánky Vosovky, kde stojí kaple jako připomínka setkání sv. Prokopa s knížetem Oldřichem. Podle pověstí byl právě díky této události založen v místě klášter.

Kolíňané se po poledni vraceli z poutě domů, kde se ještě večer účastnili mše ke cti sv. Prokopa v kolínském kostele sv. Bartoloměje²³⁰. Svatoprokopské poutě přetrvávají v podstatě v nezměněné podobě do současné doby.

4.10. P. Baxant a jeho činnost ve farnosti

P. Baxant ve své pastorační práci navázal na činnost P. Vymětalíka. Kvůli slábnoucí angažovanosti farníků přestal být v této době vydáván farní časopis²³¹. Na rozdíl od svého předchůdce P. Vymětalíka, který soustřeďoval svojí pozornost spíše k rozvinutí mladé duše a spolupracoval hojně s městem. P. Baxant soustředil svojí pozornost na sociální sféru. Velkou péči věnoval nemocným ať již v nemocnici, nebo v domácím ošetřování. Navštěvoval domovy důchodců nejen v Kolíně, ale i v blízkém okolí. Byl velkou duchovní útěchou pro lidi v nemocnici a v domově důchodců²³².

4.11. Pořad bohoslužeb po roce 1989

Bohoslužby se v kostele sv. Bartoloměje konaly ve všední dny v 18 hodin, o nedělích v 8 hodin. K farnosti patřil také filiální kostel sv. Víta na Zálabí, kde se pořádaly bohoslužby jen v neděli v 9,30 hodin. V klášterním kostele byla také mše svatá v neděli v 18 hodin.

Ve sledovaném období se v kostele sv. Víta na Zálabí konala pravidelně jednou měsíčně v sobotu odpoledne Orelská mše a jednou měsíčně tam v sobotu bývala dětská mše svatá,

²²⁹ Tamtéž, s. 59

²³⁰ Interwiev č. 10, 11

²³¹ Interwiev č. 11, 12

²³² Interwiev č. 9, 10

upravená pro potřeby dětí. Znamenalo to mj. vytápět kostel v zimním období, přizpůsobit homilie a kázání. Tyto dětské mše svaté se ve stejném čase konají v Kolíně dosud²³³.

4.12. Počet svátostí

Tab. č. 3: Svátost křtu 1990-2000

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet	53	29	27	39	31	42	45	49	32	36	39

Ve sledovaném období bylo uděleno podle údajů ve farnosti celkem 422 křtů, průměrně 38,36 za rok

Tab. č. 4: Církevní sňatky 1990-2000

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet	5	10	5	6	8	1	5	7	6	7	9

Církevních Sňatků bylo podle údajů ve farnosti v uvedeném období celkem 69, průměrně 6,27 za rok

²³³ Interwiev č. 7,8

5. ZÁVĚR

Cílem této práce byla snaha zachytit důležité okamžiky náboženského života v lokalitě kolínské farnosti v letech 1980-2000 a prokázat, že v tomto regionu došlo v oblasti náboženského života k zásadním změnám oproti období před rokem 1989.

Teoretická část postihuje rozbor základních pojmů spojených s farností. Sledované období je zasazeno do širšího kontextu nábožensko - politické situace v celé zemi i v Kolíně.

Nepřátelské tlaky nepocit'uje církve až v 80. letech minulého století, nýbrž se objevují už v období první reformace. Práce proto vychází z malého exkursu do historie, aby plynule mohla navázat na sledované období.

Nejbrutálněji postupovala komunistická vláda v době upevňování své moci především tím, že vytrvale omezovala církevní život všemi možnými prostředky. Symboly bezohledného postupu státní zvláště se staly známé zmanipulované soudní procesy s církevními hodnostáři a maximalistické omezení činnosti řeholních komunit. Kolínská farnost ale získala díky svým mimořádně schopným duchovním správcům kvalitní základy, na kterých mohla bez zásadních otřesů přestát čtyřicetileté období útlaku. Ve 20. století na Kolínsku působili například P. Kulač, P. Sixta, P. Davídek, P. Šimek. Silný vliv na vývoj farnosti měl i širší okruh osobností církevního světa, které do Kolína zajížděly a přinášely duchovní povzbuzení. Patřil k nim např. P. Method Zaoral, P. Stehlík, P. Cibulka, kardinál František Tomášek a další.

Sledované období bakalářská práce tématicky dělí na dvě části, do let 1980-1989 a 1990-2000. Za tu dobu se v regionu Kolínska vystřídal několik kněží, kteří byli diecézním biskupem pověřeni vedením a formováním farnosti. A každý z nich se na jejím rozvoji podílel svým vlastním způsobem.

Bakalářská práce se nezabývá blíže těmi duchovními správci, kteří kvůli nemoci a zejména kvůli krátkému časovému působení na Kolínsku neměli možnost hlouběji zasáhnout do života farnosti.

Na rozvoj a směřování kolínské farnosti v různých politicko - společenských podmínkách měl vliv především osobní přístup jednotlivých kněží k věřícím a jejich schopnost vytvářet podmínky pro chod farnosti v daném období. Vývoj politické situace ve státě ovlivňoval rozvoj kolínské farnosti spíše okrajově viz níže. Příkladem jsou P. Mikulica, P. Vymětalík, P. Baxant, kteří svým osobním přístupem ovlivnili farnost v Kolíně ve sledovaném období.

P. Mikulica, charismatický muž modlitby se orientoval na duchovní cvičení. Proto se mu dařilo přes kontrolu státního režimu provádět duchovní cvičení v různých centrech, např. v Křechoři, v Nové Vsi, atd. Za jeho působení se vytvořily i modlitební skupinky věřících. Zároveň dovedl mimořádně zaujmout děti a mládež a i v období totality se s nimi scházel a organizoval pro ně výlety.

Oproti tomu P. Vymětalík se ve své činnosti soustředil na popularizaci farnosti a její zpřístupnění širokým vrstvám. Začal s vydáváním farních listů „Cesty“, spolupracoval s městem a díky svým aktivitám v Orelských táborech měl velký vliv na rozvoj duchovního života dětí a mládeže. Byl také prvním, kdo v Kolíně zavedl dětské mše. Po jeho odchodu se přestává s vydáváním farních listů či s pořádáním Orelských táborů. Následovník P. Vymětalíka, P. Baxant soustřeďuje svoji pozornost na nemohoucí a nemocné.

Na příkladu těchto tří kněží je zřejmé, že každý duchovní správce rozvíjel kolínskou farnost svou vlastní cestou, která odpovídala jeho osobnímu naturelu.

Pád komunistického režimu v Československu a porevoluční nadšení se promítly i do života kolínské farnosti a jejích věřících. Ve městě byla zřízena Dívčí katolická škola, pořádaly se Orelské tábory, hodiny náboženství probíhaly i v budovách škol, zejména v Dívčí katolické škole. V kolínském muzeu se s řadou doprovodných akcí konaly oslavy milénia svatého Vojtěcha.

Ke zhodnocení obou epoch slouží v této práci i kvantifikované údaje o křtech a církevních sňatcích.

Křty: dochází k úbytku křtů z počtu 42,30 na 38,36 tzn. úbytek 9,31 %.

Sňatky: přibývá počet církevních sňatků z 4,80 na 6,27 tzn. nárůst o 36,6%.

Podrobnější analýza tabulek č. 2-4 ukazuje, že křty byly nejčastěji udílány v roce 1980, naopak nejnižší počet křtů byl udělen roce 1992. Nejvíce církevních manželství bylo uzavřelo v roce 1991, nejméně v roce 1995.

Přes četnost faktorů, které formovaly povahu kolínské farnosti ve dvou zcela odlišných společensko - politických obdobích, je u tohoto subjektu možno vystopovat konstantní hodnoty, přetrvávající s drobnými nuancemi do současnosti. K nejpodstatnějším patří zachovávání tradic ze strany kolínských farníků. Ti se za každého režimu, v časech dobrých i zlých, účastní vyhlášených poutí ke svatému Prokopovi na Sázavu a slavných biřmování - at'

už za přítomnosti kardinála Tomáška v době před sametovou revolucí nebo za přítomnosti kardinála Vlka v době porevoluční.

Z výše uvedeného vyplývají pro porevoluční fungování farnosti tyto hlavní změny:

- možnost svobodných podmínek pro činnost farnosti bez kontroly státní moci
- možnost složení a pestrost akcí pořádaných farností
- možnost svobodného zveřejňování informací o aktivitách farnosti
- možnost svobodné spolupráce farnosti s laiky, státní správou a samosprávou

Z celkového přehledu vyplývá, že pokud jde o počet udělení svátostí křtu a manželství, jako o ukazatelé svátostného života, ke změně nedošlo.

Při zpracování tématu bylo nutné brát v potaz omezené informační zdroje, především chybějící záznamy v archivu fary a neúplné písemné materiály z kolínského regionu z doby komunistického režimu.

SEZNAM ZKRATEK

CIC	- Kodex kanonického práva 1983
SOKA	- Státní okresní archiv
ONV	- Okresní národní výbor
OÚSS	- Okresní úřad sociálního zabezpečení
FÚ	- Farní úřad
B. S. J.	- Božského srdce Ježíšova
ChL	- Posynodální apoštolský list Jana Pavla II. Christifideles Laici

Seznam zkratk dokumentů II. vatikánského koncilu

LG	- Věřoučná konstituce o církvi Lumen Gentium
SC	- Věřoučná konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium
CD	- Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi Christus Dominus

PŘEHLED POUŽITÉ PRAMENŮ A LITERATURY

PÍSEMNÉ PRAMENY:

Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Praha 1995

Dopis Karla Rianta adresovaný Okresnímu národnímu výboru v Kolíně, ze dne 26.2.1982, uložen v SOKA Kolín

Farní kronika , uložena ve farním úřadě Kolín

Farní listy „CESTY“ vydávané 1994-1997, uložené v SOKA Kolín

Inspekční zprávy od České školní inspekce Středočeský inspektorát, ze dne 16.11.1994, 15.10.2000, uložené v archivu katolické školy

Kamaryt, J. *Kolínské pouti k sv. Prokopu na Sázavu*, v Kolíně 1991, uloženo v soukromé knihovně

Kodex kanonického práva, Praha 1994

Kolínský zpravodaj ze dne 10.9.1994, 27.12.1995 a ze dne 24.5.1996, uložení v SOKA Kolín

Koncept dekretu na povýšení děkanství Kolín na arciděkanství ze dne 23.8.1978, uložení v archivu Arcibiskupství pražského

Nový zákon, Praha 1989

Osobní listy kněží, uloženy v archivu Arcibiskupství pražského

Svobodné slovo ze dne 16.4.1950, uložení v SOKA Kolín

Zpráva ředitele OÚSS v Kolíně o řeholních sestřích zaměstnaných OÚSS Kolín ze dne 10.9.1986, uložena v SOKA Kolín

Zpráva Františka Vrkoty o církevně politické situaci na kolínském okresu adresovaný zpravovaný pro schůzi rady ONV dne 14.10.1981, uložení v SOKA Kolín

Zpráva ředitele církevnímu tajemníkovi o stavu řeholních sester v Kolínském domově důchodců ze dne 10.9.1986, uložení v SOKA Kolín

ÚSTNÍ PRAMENY:

- Interview č. 1
- Interview č. 2
- Interview č. 3
- Interview č. 4
- Interview č. 5
- Interview č. 6
- Interview č. 7
- Interview č. 8
- Interview č. 9
- Interview č. 10
- Interview č. 11
- Interview č. 12

Uvedené ústní prameny se uskutečnily s farníky a kněžími, kteří působili ve farnosti Kolín v letech 1981-2001 a jsou uchovány ve formě digitálního záznamu a písemného opisu u autorky práce.

LITERATURA :

- AMBROS, P., JARAB, J., MRÁZ, M., OPATRNÝ , A., Sýkora, P. *Úkoly pastorační činnosti církve a pastorační teologie v Českých zemích*, Olomouc, Velehrad 1997
- GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc 1996
- HOMOLOVÁ, M., KARÁSEK, O. *101 měst a městeček*, Praha 2005
- JELÍNEK, Z., HELFERT, Z., *Kolínsko*, Praha 1991
- KAMARYT, J. a L. *Poutě ke svatému Prokopovi*, Kolín 1991
- KAMARYT, J. a L. *Jak v Kolíně bejvávalo*, Kolín 1996
- KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, Praha 1998
- ONDRAČKA, P., SLÁDEK, V., ŠOLLE, M. *Kde je Tvé srdce doma*, věnováno tisíciletému výročí smrti sv. Vojtěcha a jeho duchovnímu odkazu, Kolín 1999
- OPASEK, A., *Dvanáct zastavení*, Praha: Torst 1992
- OPATRNÝ, A. *Kardinál Tomášek a pokoncilní proměna pražské arcidiecéze*. Kostelní Vydří 2002.
- OPATRNÝ, A. *Pastorační situace u nás*. Kostelní Vydří 1996
- PODLAHA, A. *Posvátná místa království českého*, díl IV., Praha 1910

Internetové stránky:

www.apha.cz

www.dks.kolin.cz

www.pastorace.cz

PŘÍLOHY:

1. Dopis P. Rianta ONV v Kolíně ze dne 26.2.1982 (1/2)
2. Dopis P. Rianta ONV v Kolíně ze dne 26.2.1982 (2/2)
3. Žádost P. Rianta o udělení stát. souhlasu pro duchovní při májových pobožnostech ze dne 15.4.1985
4. Sdělení výsledků inspekční činnosti ze dne ze dne konání inspekce 6 a 8. 6. 1994
5. Sdělení výsledků inspekční činnosti ze dne 14.11.1994
6. Ukázka inspekční zprávy České školní inspekce ze dne 15. 10. 2000

číslo: připomínky k odmítání
obřebů do země v Kolíně

V Kolíně dne 26.II.1982

č. 69/1982

Titl.
Okresní národní výbor v Kolíně.
Odbor místního hospodářství/s.Talacko/

M. Talacko

Předepsaný administrátor děkanského úřadu v Kolíně podává tímto připomínky ve věci o d m í t á n í pohřbů do země v Kolíně. Úvodem uvádím, jakým způsobem se setkávám se stížnostmi na pohřbívání :

Od jisté doby si musí sami pozůstalí obstarávat účast duchovního při rozloučení před zpopelněním, či při pohřbu do země. Přicházejí na děkanský úřad, aby si zajistili církevní obřady, a při tom ti, kteří si přejí pohřeb do země obyčejně celí nešťastní, či s pláčem, že na Pohřební službě v Kolíně, Kouřimská ul., kancelář objednávání pohřbů jim bylo řečeno: buď přímo, že se to nedělá, nebo, že sice mohou zařídit rozloučení před pohřbem v obřadní síni, ale uložení zemřelého do hrobu hned po rozloučení se neprovádí hned, ale až později, b e z ů č s s t i rodiny na jejich otázku, zda se ještě pohřbívá, či je to snad zakázáno, jim po pravdě odpovídám, že se všude pohřbívá za účasti rodiny: na venkově ba i v Praze! připomínám, že nedílnou součástí pohřbů do země, je i uložení zesnulého do hrobu za účasti rodiny - pozůstalých, mnohde spojený s pohřebním průvodem po silnici. A tento průvod není ani třeba zvlášť hlásit, bere se jako samozřejmost. Tato možnost poskytuje i ústava ČSSR - totiž vykonávat náboženské obřady, tedy i pohřební obřady, jak je to běžným zvykem.

Ujednání Pohřební služby v Kolíně onám: to my neděláme, nebo nemáme lidí jim v tom nepřímo brání, neboť ani pozůstalí se nemohou zúčastnit uložení zemřelého do hrobu, natož kněz, kterého si obstarali, aby jim vykonal církevní obřady také u hrobu, jak je to součástí křesťanského pohřbu. Pozůstalí jsou v takovém případě odmítnutí tak zmateni a nešťastní, že nemohou splnit poslední přání zemřelého člena rodiny. Neslouží to ani ku spokojenosti ani k důvěře vůči úřadům civilním, bude-li se to soustavně opakovat!! Je třeba uvážít, že v případě úmrtí někeho blízkého jde o záležitost citově na kterou se tak hned nezapomíná !!

Při schůzce duchovních okresu Kolín s p. předsedou ONV Kolín v listopadu r. 1981 jsem přednesl tyto bolesti, a bylo přislíbeno že v této věci bude zjednána náprava, že pohřbívá-li se jinde v okrese, nebu v tom bráněno ani v Kolíně.

Lidé však i v letošním roce 1982 přicházejí vždy znovu s podobnými těžkostmi.

CO JIM MOHU ŘÍCI ? než že ta věc není v naší moci, že správa hřbitovů převzala národní výbory, že je to věc civilních úřadů. Obyčejně jim jsem též radou, poněvadž pohřeb nelze odkládat, až se stížnost úředně projedná, --- aby si došli na hřbitovní správu v Kolíně, domluvili se s panem vedoucím a požádali ho : --že si po rozloučení v obřadní síni sami se sousedy /tak jako na venkově/ ~~zají~~ doprovodí zesnulého ke hrobu /to jest : dotlačí voz s rakví ke hrobu/ a spustí rakev do země, aby s nimi poslal /zaměstnance- své /zhledem k tomu, že mi není známo v jakém srovnávacím poměru je hřbitovní správa k místní pohřební službě a jak daleko budou moci přání pozůstalých vždy vyhovět, podávám toto na vědomí Vašemu odboru, aby v té věci zjednal nápravu. --- V této věci je třeba zjednat jasno, neboť jak už jsem se zmínil dříve, nelze s pohřbem odkládat na týdný ! Mnozí totiž znechuceni se vzdají maléhání, z pohřbu zůstane terse & jen rozloučení v obřadní síni ; a t r p k e s t v s r á c i , k t e r o u s i o d n á š e j í á o ž i v ý e byli podvedeni a nemohli splnit přání svých zemřelých, kdykoliv myšlenky zalétnou k nim.

Zde se nejedná, než o dobrou vůli a pochopení. Vždyť za poslední dva měsíce: leden a únor 1982 bylo pohřbů do země s církevním obřadem celkem 5, to jest slovy : pět !

Pro ilustraci celé věci připejuji na straně dvě, 1/ výčet pohřbů za I. II. 1982 a 2/ dva křiklavé příklady, které mě vedou abych toto podání učinil.

Pohřby do země v roce 1982:
leden: 27.1.1982 - dítě: Ján Gašpar - bez problémů, neboť byl cikánského původu a těm se těžkosti nečiní !!!!

nor : 12.2.1982 - Jiří Kubeček
22.2.1982 - Aloisie Brodská
26.2. - Anna Heřmánková
- František Hamar

- těžkosti byly na Pohřební službě v Kouřimské ul.,
na hřbitovní správě jim vyšli vstříc když řekli, že zesnulého po obřadu v obřadní síni - čtyři lidé dovezou rakev ke hrobu a spustí do země. Rovněž církevní obřady u hrobu byly vykonány

Jak jsem uvedl na straně 1/, podávám též dva případy z roku 1981,
kdy z blíže neuvedených „důvodů“, se nemohlo konat uložení zesnulého po rozloučení v obřadní síni hned ke hrobu :

25.III.1981 - pohřeb Josefa OTTLA.

Manželce zesnulého bylo řečeno - snad na Pohřební službě - že se ke hrobu nepůjde -, ale když vycházela z obřadní síně jeli s vozí a rakví zemřelého, s nímž právě skončilo rozloučení, přímo ke hrobu. Manželka zesnulého poznala rakev podle kytice na rakvi a došla ke hrobu za ní. Pak si s pláčem přišla stěžovat na děkanství, jak byla podvedena. Pan OTTL byl dělník, 49 let, zemřel manžele náhle doma. Paní Ottlová rovněž pracující žena, byli bezdětní. Byl to velmi bolesný případ !

27.XI.1981 - pohřeb Boženy Netykové.

Lidé, kteří byli účastni rozloučení v obřadní síni, čekali na schodišti před obřadní síní, s tím, že doprovodí zesnulou ke hrobu. Odcházel jsem již pryč na autobus a na jejich otázky naznačoval, že se k hrobu nepůjde. Hned nato odváželi rakev se zesnulou ke hrobu a věnce vezli oklikou motorovým vozíkem rovněž ke hrobu, bez účasti rodiny, která byla de facto přítomna. - Večer při zádušní mši svaté stěžovali si pozůstalí, co se jim stalo. Byli velmi znechuceni a rozlítostněni takovým jednáním.

Dávám toto na vědomí Vašemu odboru. Mnozí z pozůstalých jsou lidé ve chvíli úmrtí někeho blízkého z rodiny velmi zkomouceni a nedovedou se obhájit. Tolik si však uvědomují, že důvody uváděné pohřební službou proč se nejde ke hrobu, jsou jen výmluvy a ~~vystrkují se~~ vysvětlují s takové jednání, jako něco, co je namířeno proti jejich náboženskému citění a přesvědčení.

Závěrem dovoluji si podat návrh: pohřbů do země v Kolíně je opravdizivě přecentě oproti rozloučením před zpepelněním, není-li opravdu možno pro nedostatek pracovníků vyhovět přání pozůstalých nechť dovolí Pohřební služba Kolín zajistit si v tom případě výpomoc pohřebních služeb z okolí, třeba služby Kouřim, aby se pozůstalí nemuseli doprošovat, když mají splnit přání svých drahých zemřelých, a mohli klidně bez zábran jim vypravit důstojný pohřeb do země!

Na vědomí:
Odbor kultury ONV Kolín
tajemník pro věci církevní

Karel Štěpán, administrátor

C. j. 50/1985

V Kolíně dne 15.4.1985

Právní záležitost: žádost o udělení st. souhlasu
pro duchovní při máj. pobožnostech

Titl.
Okresní národní výbor v Kolíně.
Odbor kult. - tajemník pro věci církevní.

Podepsaný administrátor ř.k. děkanského úřadu v Kolíně žádá tímto o udělení státního souhlasu pro výkon duch. služby - výpomoc v Kolíně - při májových pobožnostech v měsíci květnu 1985 pro tyto kněze vikariátu :

- P. Prokop Skořepa, děkan v Plaňanech
- P. Vladimír Hclota, administrátor v Dobřichově a v Pečkách
- P. Karel Šimek, administrátor ve Veltrubech

Odůvodnění: Je ustáleným zvykem, že každoročně nejbližší duch. správci konají střídavě v týdnu májové pobožnosti v Kolíně u sv. Bartoloměje po celý měsíc květen. Májová pobožnost je spojena se mší svatou a skázním.

Děkuji předem za kladné vyřízení žádosti

*Šimek Karel, děkan
16. 4. 1985*

Karel Šimek děkan

[Signature]
OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR
V KOLÍNĚ
tajemník pro věci církevní

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

INSPEKTORÁT PRO OKRES KOLÍN

Mgr. M. Wiesnerová, ředitelka
Dívčí katolické školy Kolín

VÁŠ DOPIS/ZNAČKY ZE DNE:

NAŠE ZNAČKA

VYŘIZUJE/LINKA

KOLÍN

VĚC:

Sdělení výsledků inspekční činnosti

Inspekci prováděla : Mgr. Eva Grušová
Data konání inspekce : 6. a 8. června 1994
Zaměření inspekce : a) kontrola integrovaných dětí
b) účast při závěrečných zkouškách

Zjištěné skutečnosti :

a) Kladně hodnotím připravené materiály ke kontrole. Škola vykázala v státních zahajovacích výkazech 18 integrovaných dětí. K 19 žákyním jsou na škole doklady o příslušném postizení. Všechny doklady jsem zkontrolovala a potvrzuji správnost. Seznam přiložen.

V souvislosti s touto kontrolou jen lze konstatovat účelnost a zároveň morální hodnotu této školy.

b) Závěrečné zkoušky : vykonávalo 28 žákyň
V Protokolu o závěrečných zkouškách je uvedeno :

1. Zdravotnictví
2. Ruční práce
3. Vaření a vedení domácnosti

Žákyně mohou získat osvědčení :

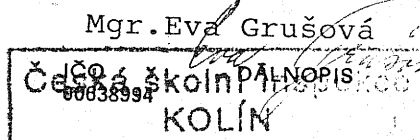
1. Ošetřovatelka pro Charitu (získaly celkem 4)
2. Pomocná zdravotní pracovnice (celkem 11)
3. Dobrovolná sestra ČČK (13)
4. Šička
5. Pomocná kuchařka

Závěr : Řídící práce a práce celého pedagogického kolektivu je na velmi dobré úrovni, bylo dosaženo pěkných výsledků, loňské absolventky mají solidní umístění (5 dále studuje).

Děkuji všem pracovníkům a přeji mnoho úspěchů v další práci.

TELEFON

BANKOVNÍ SPOJENÍ
č. ú. 19-7429-061
Příjmový účet, Komerční banka
160 00 PRAHA 6

TELEGRAMY

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Dívčí katolická škola Kolín
Školský úřad Kolín
Arcibiskupství pražské

datum	Naše značka/č. j.	Vyřizuje	Inspektorát
14.11.94	K/163/94		Kolín

čec: SDĚLENÍ VÝSLEDKŮ INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Tématická inspekce-integrace zdravotně postižených žáků

Dne 11.11.94 jsme provedli kontrolu vykazování zdravotně postižených žáků na Dívčí katolické škole Kolín. Ve státním zahajovacím výkazu uváděno 18 děvčat (11x mentální, 6x tělesné postižení, 1x kombinovaná vada).

V evidenci nedodržen pokyn MŠMT 1789/94-24 v bodech I/1/a, b, c, d. Tím porušen i bod I/2. Samotná koncepce školy (dvouletá střední škola pro dívky nestudijního typu s integrací postižených a sociálně ohrožených dívek) předpokládá individuální přístup, operativní řešení situací žáků s velmi nestejnými problémy. Tím také ředitelka školy zdůvodňuje neexistenci individuálních vzdělávacích programů (pokyn MŠMT-bod I/4/a). Tento plán jednotliví vyučující nahrazují pedagogickou evidencí práce s každou dívkou. Míra individuálního přístupu se rovněž odráží ve slovním hodnocení.

V současné době ředitelka školy spolupracuje s MŠMT na legislativních úpravách pro tento tak specifický typ školy. Ta úspěšně vyplňuje prázdné místo ve školském systému, vhodné pro děvčata se zdravotními a sociálními problémy.

Přes administrativní nedostatky konstatujeme **faktickou práci** se ZPŽ, a proto ČŠI doporučuje alespoň částečné splnění finančních požadavků.

Převzala: Mgr. M. Wiesnerová

Vypracoval: K. Kumstýř
A. Doškočilová

sebedůvěru. Děti komunikovaly s vrstevníky i dospělými přirozeně, individuální přání a byla uplatňována převážně bez projevů sobectví a s ohledem na druhého.

'a průběhu řízených výchovně-vzdělávacích činností byla celkově v CMŠ hodnocena velmi dobrá.

ěhové výsledky vzdělávání a výchovy

si osvojily základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci i běžné způsoby ou v různém prostředí (ve třídě i při pobytu venku v přírodním terénu). Při manipulaci lměty denní potřeby, grafickým i ostatním materiálem většinou dobře zvládaly linaci ruky a oka, jemnou motoriku v závislosti na individuálních schopnostech.

i dobré výsledky se projevovaly i ve zvládnání jednoduché sebeobsluhy a pracovních ech.

polečných hrách si děti uvědomovaly svá práva ve vztahu k druhému a většinou je pektovaly. Částečně ovládaly základní verbální i neverbální komunikativní dovednosti. h projev byl převážně kultivovaný.

aktických činnostech projevíly děti i dobrou schopnost smyslového vnímání, paměť zornost. Spontánně dávaly najevo většinou i přirozené poznávací city, zvědavost a radost jevování.

ycházce aktivně uplatňovaly poznatky vztahující se k ochraně životního prostředí.

běh a výsledky výchovně-vzdělávací činnosti v Církevní mateřské škole byly hodnoceny , velmi dobré.

LSÍ ZJIŠTĚNÍ

Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení vydané MŠMT ČR dne 19. dubna 2001 pod čj. 15 899/01-21 s účinností od 1. března 2001 je v souladu se Úplným zněním zřizovací listiny Dívčí katolické školy ze dne 8. června 2000 vydanou Arcibiskupstvím pražským pod čj. 2222/2000.

Klima školy umožňuje všeobecný rozvoj žákyň školy. Celý pedagogický sbor vzdělává, vychovává, pomáhá a podporuje žákyň bez ohledu na jejich možnosti, schopnosti a omezení. Pomoc všech pedagogů je založena na nezištném lidském vztahu, vzájemném a oboustranném respektu. V procesu výchovy a vzdělávání mají pedagogové neustále na zřeteli prostředí, ze kterého většina dívek do školy přichází (neúplné, slabé sociální rodiny, děti v péči náhradní rodinné výchovy, dětské domovy, výchovné ústavy). Nesmírná trpělivost, chápání světa druhého, povzbuzování žákyň k jakékoliv pozitivní činnosti, umění naslouchat osobním a rodinným problémům a pomoci je řešit jsou hlavními atributy jednání a chování pedagogů školy. Klima školy má po stránce pracovní a především lidské vynikající úroveň.

Žákyň vykonávají smysluplnou a oboustranně přínosnou praxi v nemocnici v Kolíně, v Městském domově důchodců, kojeneckém ústavu. Na jednotlivých pracovištích pomáhají při ranní hygieně, povlákání lůžek, krmení, skládání plen, drobném úklidu a v mléčné kuchyňce kojeneckého ústavu. Sjednaná odborná praxe ve výše uvedených zařízeních odpovídá dokonale charakteristice studijního oboru Charitativní služby.

Anotation

Changes in Kolín parish in the years 1985-2000

The studied period was placed into wider context of religious and political situation in the whole country and in Kolín as well. The Church didn't feel the hostility only in the 1980s, but it was already observed during first reformation. That is why the work begins with a short excursion into the history, so that it can smoothly connect with the studied period.

Key words: Spiritual administrator, priest, parish, Kolín, believers